

Published by Triglav Club Limited
FOR SLOVENIANS IN AUSTRALIA

YEAR/LETO 8

OKTOBER — 1978

No./ŠTEV.35

60 LET IZPOD NEMŠKEGA JARMA

Eden mejnikov 20. stoletja je v naši zgodovini konec 1. svetovne vojne. Bilo je v oktobru leta 1918, ko smo Slovenci oklicali svojo samostojnost izpod avstro-ogrske monarhije in postali tudi od drugih, priznani narod.

Po smrti cesarja Franca Jožefa, novembra leta 1916, je prišel na avstrijski prestol cesar Karel, ki je bil zaradi dogodkov in razmer v državi prisiljen sklicati državni zbor, kot so imenovali avstrijski parlament. Dravni zbor je imel svojo prvo sejo 30. maja 1917. leta. Na tej seji so vsi avstrijski narodi predložili svoje zahteve. Slovenski poslanci so združeni s poslanci Istre in Dalmacije ustanovili jugoslovanski klub. Klubski predsednik je bil dr. Anton Korošec, ki je že na prvi seji državnega zbora predložil manjšinsko deklaracijo, poznano pod imenom MAJNISKA DEKLARACIJA, ki glasi.

“Podpisani poslanci, ki so združeni v jugoslovanskem klubu izjavljajo, da zahtevajo na temelju narodnega načela in hrvaškega državnega prava, naj se vse ozemlje monarhije, na katerem prebivajo Slovenci, Hrvati in Srbi, združi v samostojno državno telo, ki bodi prosto vsakega narodnega gospostva tujcev in osnovano na demokratični podlagi. Za uresničenje te zahteve enotnega naroda bodo zastavili vse svoje moči. S tem pridržkom se bodo podpisani udeleževali parlamentarnega dela.”

Dva meseca pozneje — 20. julija 1917, sta dr. Trumbič, predsednik jugoslovanskega odbora, ki je delal v tujini in predsednik vlade kraljevine Srbije, na grškem otoku Krfu podpisala KRFSKO DEKLARACIJO, ki je poudarila zahteve po združitvi vseh jugoslovanskih narodov v samostojni neodvisni državi. Po mnenju podpisnikov naj bi to bilo ustavno, demokratično in parlamentarno kraljestvo Slovencev Hrvatov in Srbov pod dinastijo Karadžordževićev.

Leta 1918 je prišlo do hitrega razkrajanja avstro-ogrske monarhije. Upori vojakov so se vrstili. Februarja so se uprli mornarji v Boki Kotorski, maja slovenski vojaki 17. pešpolka v Judenburgu, znani pod imenom kranjski

Janezi ter vojaki v Murau-vu in Radgoni. Na smrt obsojeni vojaki v Judenburgu so ob ustrelitvi vsklikali Živela Jugoslavija! S tem so simbolično izražali razpoloženje monarhije. Jugoslovansko gibanje je zajelo široke ljudske množice.

16. in 17. avgusta so v Ljubljani ustanovili NARODNI SVET z namenom, da bo deloval za zedinjenje jugoslovanskega naroda v samostojno državo. — 5. in 6. oktobra pa so se v Zagrebu sestali predstavniki vseh političnih strank in ustanovili NARODNO VEČE Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki je bil vrhovni politični predstavnik jugoslovanskih Avstroogrske monarhije. Njegov predsednik je bil Slovenec dr. Korošec.

28. oktobra 1918 je Avstrija zaprosila za premirje in sprejela ameriško zahtevo po pravici samoodločanja Jugoslovancev in Čehoslovakov. Naslednji dan, 29. oktobra, je Narodno veče v Zagrebu proglasilo ustanovitev samostojne države Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Na dan 29. oktobra je tudi Slovenija, predvsem pa Ljubljana slavila osvoboditev od tisočletnega nemškega nasilja in prehod k ustanovitvi Jugoslavije.

“NAJ SINOV ZAROD NOV...”

V petek 20. oktobra je bil za Triglav praznik mladine, ki se je s starši in prijatelji zbrala na prvem debutantskem balu Triglav Community Centra v Masonic Hall — Guildford.

Že ob vstopu v dvorano je bilo vsakemu jasno, da bo večer nekaj posebnega. Takoj za vrati je stal poseben obok okrašen z zelenjem in rdečimi nagelji, stene so bile živahno okrašene, na oknih nove zavese, ki jih je darovala gospa Kranjc, da bi bila

Kongresni trg v Ljubljani se je napolnil z množico, kot je še ni bilo. Uraden prevzem slovenske oblasti nad Slovenijo pa je bil izvršen 31. oktobra, ko je bila v Ljubljani ustanovljena PRVA slovenska vlada, ki jo je vodil vitez Pogačnik, državni poslanec in podpredsednik poslanske zbornice na Dunaju. Pro slovensko vlado je še isti dan potrdilo NARODNO VEČE v Zagrebu, kot vrhovna oblast nove države Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Letos mineva 60 let od teh pomembnih in odločilnih dogodkov naše narodne zgodovine. Naj se nam ob mislih na te dogodke okrepi ljubezen do domovine in utrdi zavest, da je pripadnost majhnemu narodu prav taka, če ne še večja čast, kot pripadnost velikemu. Nekateri nam sicer zatrjujejo, da smo hlapčevski narod. Pa nismo! Hlapec je le tisti, ki si sam ne upa gospodariti. SLOVENCIM PA SMO NE LE ENKRAT ODKAZALI, DA SMO NA SVOJI ZEMLJI SVOJ GOSPOD.

V decemberski številki bomo objavili spomine na upor v Judenburgu, kot se jih še spominja preživeli upornik takratni član vojaške enote “Kranjskih Janezov” Alojzij Cerar.

dvorana pač čim lepša in na steni nad odrom slovenska in avstralska zastava ter prapor kluba Triglav. Pred odrom je stala v obliki raztegnjene podkve posebna miza namenjena osmim debutantkam in njihovim spremljevalcem.

Lepo oblečeni gostje so že pred osmo uro napolnili dvorano. In točno ob 8h, kot je bilo napovedano, je MAVRICA zaigrala za prvi ples. Toda plesalcev ni bilo. Vsi so želeli, da bi se prvi

LETNI PLES TRIGLAVA

bo v petek 17. novembra 1978 ob 8h zvečer v Masonic Hall (Kane St.) — GUILDFORD. Igral bo ansambel SREBRNE STRUNE pod vodstvom Štefana Šerneka. Vstopnice, ki jih dobite v predprodaji stanejo \$4.00 (finančni član kluba \$3.00), za mladino in upokojece \$2.00. Svetujemo vam, da si čimprej rezervirate omizje za svojo družbo.

Odbor kluba Triglav.

zavrteli mladi pari, katerim je bil večer v prvi vrsti namenjen.

Kmalu so od vhoda proti “svatovski” mizi razgnili rdečo preprogo. Mavrica je odigrala in napovedovalec je povabil ministra za šolstvo Mr. Bedforda in njegovo ženo, generalnega konzula S.F.R. Jugoslavije g. E. Huma in njegovo hčerko ter županjo Ald. J. Crosio z možem, naj pristopijo k častnemu mestu in se pripravijo za sprejem debutantk.

Po zvokih avstralske in slovenske himne je ob posebej pripravljenih melodijah stopila v dvorano elegantno oblečena in s šopkom v roki “Matron of Honour” (po naše “teta” — varovanka mladih deklet) ga. MARIZA LIČAN za njo pa “slovenski šopek” mala Tanja Samsa in Adrian Mršnik, v slovenski narodni noši. Počasi so stopali do častnik gostov, se jim priklonili in nato skupno z njimi čakali prihoda debutantskih parov.

Vstopila je Suzana Karbič s svojim spremljevalcem Deanom Preston-om. Belo oblečena, s šopkom v slovenskih barvah v roki, se je lahno upirala na roko svojega spremljevalca. Z enakomernimi koraki sta premerila dvorano in se ustavila pred g. ministrom. Tu ju je Matron predstavila g. Bedfordu. Ko sta se priklonila častnim gostom, se je na vratih pojavil drugi par: Erika Gomboč in Frank Čufer. Vsak par je prehodil isto pot, bil predstavljen... in že mu je v enakomernem presledku sledil naslednji. Po preprogi so prihajali: Brigita Bedernjak in Sandy Stariha, Roza Ohid in Frank Kranjc, Suzana Padovan in Frank Obid, Brigitta Šernek in Grant Lowe, Yolanda Samsa in Steven Molnar in kot zadnja Zvezdana Lorber in Danny Jakšetič. Stoječi v velikem polkrogu so nato zaplesali debutantski valček, ki jih ga je naučila gospa županja. Kako lepo je bilo gledati te mlade ljudi, dekleta v dolgih plesnih oblekah in fante v temnih “smokingih”. Človek je imel občutek, da je na poroki osmih mladih parov, samo, da je bilo tu vse bolj uglajeno, enakomerno in veličasno. Ljudje so samo gledali. Do konca plesa debutantk nisi slišal besede, potem pa so zaorili vsiklik veseljia in odobravanja.

Predstavitvi debutantk je sledil nagovor Mr. Bedforda, ki je uradno odprl PRVI TRIGLAVSKI DEBUTANTSKI BAL in večerja, ki je bila okusna in obilna. Tudi peciva, tort in potic ni manjkalo. Prinesle so jih skrbne matere naše mladine.

S svojo navzočnostjo so povzdignili pomen tega mladinskega večera še vice konzul g. Božo Cerar in žena, predsednik S.D.S. g. Tone Bulovec s soprogo, zastopnik Planice g. Franetič z gospo, član parlamenta v N.S.W. g. Jimi Kaldis in soproga, direktor Adriatica g. Miodrag Minić, direktor Jugobanke g. Branko Nikolić, člani občinskega sveta občine Fairfield, gospodje D. Turtle, E. Grace in R. Pinchen z ženami. Nadvse pristržno pa so navzoči pozdravili starega prijatelja Slovencev senatorja Tonija Mulvihilla.

Splošna sodba navzočih je bila, da je bil večer res nekaj izrednega in lepega in da je prav, da bo postal vsakoletna prireditelj Triglav Community Centra.

Uspehi in neuspehi Slovencev v Australiji

Bliža se tretje leto od ustanovitve Slovenskega društva Karantanije v Canberri. Čeprav so ne-realistični jeziki Karantaniji že iz začetka napovedali pogreb celo po radiju na polurni slovenski oddaji, (zlonamerno uporabljen čas) je Društvo preživelo in se uveljavilo in število članov se povečuje. Zanimivo je, da se temu društvu pridružujejo le tisti Slovenci, ki čutijo v sebi zavest in tisti narodni ponos, ki daje človeku gonilno silo, da ohranjuje svojo identiteto in osebnost. Mnogi rojaki, ki so imeli iz začetka razne dvome o Karantaniji zaradi obrekovanja, ki se je širilo med canberrskimi Slovenci, so se sami prepričali, da Društvo ni politično niti versko opredeljeno, razumljivo postali so njihovi dobri člani. Uspeh Karantanije vsekakor dokazuje, da izgubljajo zaupanje tisti, ki so se in se še trudijo, da bi canberrske Slovence zapeljali v neko nesmiselno proti jugoslovansko propagando, sami pa bi bili zastopniki in govorniki v imenu vseh Slovencev. Tudi tistih, ki jim ni volja mlatiti prazne slame s politiziranjem in sovražno propagando. Le teh pa je velika večina, kajti vse kar želijo je mir in slovensko družbo, kjer se od časa do časa srečajo kot individualci ne pa kot orodje fanatične skupine. Saj so karantanske prireditve vedno zadovoljivo obiskane, kar je dokaz, da ljudje gredo tam, kjer se počutijo proste kjer jim ne bo nihče očital če zapojejo pesem, ki se jo morda še kot otroci spominjajo iz vojnih let. Saj s tem niso storili nobene krivice svojemu sosedu oziroma sočloveku. Končno pa prireditve in družinske zabave so v ta namen, da se ljudje razvedrijo in sprostiti, kar je socialna potreba vsakega svobodnega človeka. Če je človek razpoložen, naj zapoje staro partizansko ali pa staro cerkveno pesem, v tem ni nobene razlike, da je vesel, če je okolica velikodušna se bo z njim veselila. Zares ironično, kar se je pred nedavnim zgodilo v SAACU (V žaklju), ko so fantje zapeli čisto nedolžno slovensko pesem, "Janez kranjski Janez" je pokrovitelj SAAC-a tako razjezilo, da je zaprl točilnico. Morda tega ne bi storil, če bi isti fantje zapeli "Die Pfane Hoch". Še bolj ironično pa je to, da so prav ti veliki nasprotniki ali bolje rečeno sovražniki Jugoslavije, pod duhovnim vplivom tistih, ki bi morali dajati vzgled, ne samo poštenim Slovincem, temveč vsem dobrovoljnim ljudem. Seveda do človekoljubnih načel, ki so v popolni harmoniji s krščanskimi principi pa bi morali biti kažipot tistim, ki trpijo zaradi politične paranoje in sovražstva in ne najdejo duševnega miru. "Hudobni ne bodo nasli miru" — Bolniki pa rabijo zdravnika".

Vsak razgledan Slovenec bo prej ali slej spoznal, da se klerikalna skrajna skupina, v resnici ne poteguje za Slovenstvo, temveč za svoje davno propadle iluzije. Saj z žalovanjem dokazujejo le to, da so v protislovju s sodobnostjo in realizmom.

S trkanjem na prsa in mrmranjem, ki je v zvezi s tem, ne bo nihče dokazal, da je zaveden Slovenec, kot tudi ne, da je dober Kristjan, niti ne bo prispeval za slovensko skupnost na avstralskih tleh v smislu kulturno človekoljubnega delovanja. Kajti s sovražstvom in zaničevanjem gledajo vse sorojake, ki s pozitivnim realizmom priznavajo uspehe jugoslovanskega napredka v socialnem, kulturnem in ekonomskem pogledu. Čeprav so avstralski državljani zaman iščejo priznanja pri avstralskih oblasteh, kajti s svojo jalovo in brez pomena proti jugoslovansko propagando, ne bodo dosegli nič pozitivnega, temveč, kot Slovenci bodo pokazali avstralskim voditeljem svojo duhovno revščino. Cilj vsakega svobodoljubnega Slovenca pa bi moral biti, da enotnostjo pokažemo avstralski javnosti naše kulturne vrednote za kar imamo velike možnosti in tudi sposobnost.

Za tiste zagrižene ljubosumne borce proti jugoslovanskemu socialnemu napredku, pa velja le to, da gredo v domovino in se tam potegujejo za tisto, kar je že zdavnaj propadlo in za danes ne pomeni nič. Naj se v domovini opravičujejo in dokazujejo svojo pobožno rodoljubnost, saj jo z dejanji niso pokazali, takrat, ko jih je Slovenski narod naj bolj potreboval, ko je bil na prelomnici svojega obstoja.

Namesto, da bi z zadovoljstvom in hvaležnostjo sprejeli oproščenje in se v realističnem smislu trudili, da bi sodobna generacija v domovini gledala na slo-

vensko zgodovino iz tistih časov, kot zmoto naivno pobožnih Slovencev, ne pa, kot zgodovinsko sramoto slovenskega klerikalizma.

Zgodovinski viri nam dokazujejo, da zatirani narod prej ali slej revoltira in zahteva svoje žiljske pravice. Vse kar je treba pravega človeka v pravem času, oziroma odločnega voditelja. Tako se je rodila, kot napredna revolucionarna sila reformacija na Slovenskem pred 450 leti. To je bila čisto naravna reakcija zatiranega naroda, ki se je v tedanjih časih po zaslugi Trubarja uprl proti razuzdani cerkveni in posvetni gospodi. Za Slovence je ta upor pomenil novo in lepše življenje. Narod se je tedaj prebudil, razcvetel se je kulturni, duševni in socialni napredek, vse dokler niso v imenu Boga pahnili slovenski narod nazaj v črno temo...

...Bilo bi predolgo se spuščati v zgodovinski pregled, kar se tiče Slovenstva in slovenske bitnosti. Zato je nujno, da preskočimo nekoliko stoletij. Povedal bi le to, seveda na račun zamejskih rojakov, ki so goreči nasprotniki jugoslovanskega socializma. (Z njihovimi lastnimi besedami povedano borci proti brezbožnemu komunizmu). Dejstvo je, da svet o komunizmu še niti sanjal ni, ko je posvetna kapitalistična in cerkvena gospoda bila na vrhuncu svoje moči... Narod zatiran in pod težkim jarmom ponižan, je zopet zahteval svoje žiljske pravice v humanistični obliki, kot sem že omenil popolnoma naravna akcija brezprav-

NA VALU 2 EA

Enourni koncert triglavskih pevcev.

V ponedeljek 23. oktobra od 11h zvečer pa do polnoči smo na Radiu 2EA poslušali enourni koncert slovenske narodne pesmi, ki ga je postaja pripravila v okviru posebnih oddaj "kulturne dediščine" novonaseljencev. Oddaja je bila za neslovensko govoreče poslušalce (katerim je bila v prvi vrsti tudi namenjena) zelo zanimiva, saj so prvič po radiu izvedeli kaj več o Sloveniji, Slovincih in njihovi kulturi. Škoda, da so te, tako zanimive in poučne oddaje v tako poznem času!

V enournem sporedu smo slišali moški in mešani triglavski pevski zbor pod spretnim vodstvom g. Bora Šeledbauerja. Pevci so peli dobro in ubrano, četudi je tehnik, nevesč naših melodij, spustil skozi eter več nepotrebne cviljenja in drugih nevesčnosti. Oddaja je bila posebno v mestu Sydney čista in brez vremenskih motenj, ki so jih čutili poslušalci v bližnji okolici. Nekaj pesmi je bilo nadpovprečno dobro zapetih, tako pri mešanem, kot pri moškem petju in so lahko pevci na svoj prvi radijski nastop v resnici ponosni. Pokazali so naše posredoma petje in s tem posredovali lepoto naše narodne pesmi tudi mnogim, ki do oddaje sploh niso vedeli, da so na tem velikem svetu nekje tudi ljudje, po ime-

nu Slovenci.

Prav bi bilo, da ta enkratni nastop zbora ne bi šel v pozabo ali se izgubil v tisti temni noči 23. oktobra; gotovo ne bi bilo odveč žrtvovati eno slovensko oddajo in ga v celoti ponoviti na slovenski oddaji. Saj je to vendar slovenska pesem, namenjena v prvi vrsti slovenskemu človeku! In ker je večina naših ljudi zamudila "polnočnico" slovenske pesmi, jim dajte priliko, da jo slišijo med normalno oddajo.

Pevcem in pevkam vsa čast za vrtrajnost in trud. Ne odnehajte! Pojte, saj je to nekaj najlepšega in najdragocenejšega, kar nam je kot Slovincem ostalo v tujini.

LAHKO POMAGATE?

Gospa REVEN (61372 HATEDRŠICA št. 96-Slovenija) poziva za svojim sinom NIKOLOM REVEN, ki se ji ni oglasil že sedem let. Njegovo zadnje pismo je bilo iz Melbourne. Star je okrog 37 let in je odšel iz Jugoslavije pred 16. leti. Če kdo ve zanj, naj mu sporoči skrb njegove matere. Naj se ji vendar oglasi! Morda ji lahko sporočite njegov naslov. Pišite njej ali na naše uredništvo. Uboga skrbeča mati vam bo iz srca hvaležna. Ji lahko za božične praznike pošljemo sporočilo o njenem sinu? Kako lepo božično darilo!

nih mas, ki stremijo za boljše in lepše življenje. Od reformacije, kmečkih puntov in narodno osvobodilne borbe je bil originalni namen, otesti se jarma posvetne in cerkvene gospode. Vse pomanjkljivosti, ki so se pojavile v vsakem preobratu, je seveda predmet za sebe in je v skladu s človeško naravo in ne popolnostjo.

Kar se tiče Jugoslavije po drugi svetovni vojni, pa bi moral biti položaj za starejšo generacijo popolnoma razumljiv in v realističnem smislu logično sprejemljiv. Kajti vodstvo so prevzeli tisti, ki so si ga po skrajno težkimi pogoji zaslužili, saj so se z golimi rokami uprli barbarskim Germanom, katerih namen je bil do kraja ponižati slovenski narod. Slovenci izven domovine, ki tega ne morejo sprejeti še vedno živijo v preteklosti, ki v okviru slovenske bitnosti ne bo in nemore roditi plodu za obstoj Slovenstva v naši maljši generaciji. Jasno je, da sprejeti realizem, ne pomeni ga odobravati Tisti vplivni Slovenci, ki bi radi uveljavili svojo ideologijo, bodo uspeli le tedaj, kadar jo bodo harmonizirali s sodobnostjo, kajti le s tem bodo pritegnili mladino. Sicer pa, če se res trudijo za obstoj Slovenstva, potem naj to dokažejo v rodoljubni humanistični obliki, ne pa s sovražnimi političnimi podpihovanji, kar je v totalnem protislovju krščanstva in človekoljubnosti. Biti redni obiskovalec cerkve, ne pomeni biti dober oziroma rodoljubljen Slovenec, kot tudi ne pomeni biti resničen Kristjan. Po delih se človeka spozna. Z dobri deli starejših generacij se bo odprla pot mlajši generaciji, to pa se doseže s kulturnim delovanjem ne pa s sovražno političnim vplivom, pod lažno rodoljubnostjo.

Metod Golišek

USPELO MU JE

Senator Toni Mulvihill se že več let trudi za postavitev spomenika onim, ki so pri delih v Snowy Mountains izgubili svoje življenje. Senator je imel pri intervencijah pri vladi podporo etničnih skupin in delavskih sindikatov. Prošnje so bile končno uslišane, ko je 23. oktobra t.l. minister za državni razvoj Mr. Kevin Newman izjavil, da je odobrila postavitev spomenika. Spomenik bo stal pred zgradbo Snowy Mountains Authority (Cooma). Pri konstrukcijskih delih Snowy Scheme je izgubilo življenje več kot sto delavcev, ki so bili pripadniki vseh mogočih narodnosti. Tudi Slovenci smo imeli med njimi svoje žrtve. Minister poziva vse, ki bi želeli dati nasvet za obliko in izgled tega spomenika, naj pišejo na:

The Commissioner,
Snowy Mountains Authority,
P.O. Box 332,
COOMA NORTH, N.S.W.
2630.

Predloge je treba poslati najkasneje do 15. decembra 1978. Če želite, lahko pišete tudi senatorju Mulvihillu, ki bo poskrbel, da bo prišel vaš predlog pravočasno v prave roke.

the young triglav - No 4

mladi triglav - št. 4

OBVESTILO ZA SREDNJEŠOLCE

Obveščamo starše in učence srednjih šol (High School Students), ki se žele učiti slovenščine v državni šoli, naj se čimprej prijavijo eni izmed slovenskih organizacij ali pišejo na: Slovenian School Committee for N.S.W. P.O. Box 188, COOGEE, 2034.

Slovenščina bo z novim šolskim letom uradno priznana kot predmet za Higher School Certificate. Prav bi bilo, da bi se je učili vsi srednješolci. Na ta način bi tudi lažje spoznali in razumeli kulturno dediščino svojih staršev in lepoto slovenskega jezika.

TATJANA

IŠČEMO PRIJATELJEV

Šestnajst letna srednješolka gđ. Tatjana ZAFRED nam je poslala pismo, v katerem pravi:

"V razredu smo se odločili, da se povežemo s slovenskimi izseljenci. Dobila sem nalogo, da to storim. Naša želja je, da bi si dopisovali z našo avstralsko mladino slovenskih staršev. Zanima nas, kako živijo, kaj delajo, kako ohranjajo slovenščino. Če bi želeli, bi jim mi pisali o tem, kar bi jih zanimalo. Lahko bi jim

nekdanjem redu, ki je v svojem nasilju zrušen, pridejo do svoje harmonije vsi. "Tudi mi terjamo svojo harmonijo!"

Učiteljica Broccaili je kljub Garjupovemu dovoljenju iz Trbiža, da lahko uporablja dva šolska prostora za pouk krščanskega nauka in slovenskega jezika, pred kratkim šolsko barako protipravno zaklenila. Ko je Garjup z učenci našel pot v šolo skozi okno, je seveda spet zagnala hrup in obenem začela po hišah zahtevati, da naj ljudje ne sprejmejo več slovenskega župnika k blagoslavljanju hišnih prostorov. Toda pred desetimi dnevi so prišli k Garjupu starši slovenskih otrok in zarobantili: Hočemo slovensko šolo in če bodo vrata zaklenjena, jih bomo staknili "iz tečajev!" Garjup je poslal proteste županu, pokrajinskemu šolskemu skrbniku in škofu v Vidmu, ki baje z razumevanjem podpira težnje slovenskih župljanov. Zdaj so vrata znova odprta.

A boj še ni končan. Italijanske politične stranke, zlasti krščanska demokracija, so po Garjupovem mnenju v videmski pokrajini še vedno preveč toge v odnosu do Slovencev. "Veliko pričakujemo od manjšinske konference, ki naj bi bila začetek maja v Vidmu." Garjup bo imel tam referat. Sumljivo pa se jim zdi, ker so konferenco preselili iz središča Vidma v odročni Passariano. "Vtis imamo, da bi nas radi obravnavali le kot folkloro. A nismo muzej, smo ljudje. Hočemo, da bi se tudi nam pelo, kot se je pelo njim."

("Delo" — Bogdan Pogačnik)

poslali kakšne revije ali knjige, morda slikanice za najmlajše.

Mislite, da bi se dalo to narediti? Seveda lahko pišejo v angleščini. Nič ne bo narobe, če bi si lahko dopisovali z vsemi Slovenci in Avstranci."

Starši in otroci! Nudi se vam izredna prilika, da se povežete z mladimi doma in od njih izveste, kako je tam življenje. Zelo lepo bi bilo, če bi se za dopisovanje odločili vsaj učenci, ki se učijo slovenščine na High School; Dobra vaja za učenje! Torej hitro na delo. Pišite Tatjani! (Fantom na uho — Tatjana je prekrasno dekle, morda jo kdo zvabi k sebi v Avstralijo...).

Naslov: ZAFRED

Mestne njive 7/11

68000 NOVO MESTO —

SLOVENIJA

YUGOSLAVIA

Nopotujemo v preteklost

NEBOTIČNIK GLEDA SKOZI OBLAKE

Ko ej bil ljubljanski nebotičnik povsem dograjen, je časnikar, ki se je udeležil svečane otvoritve kavarne na vrhu nebotičnika, zapisal: Najmodernejša kavarna v vsej Jugoslaviji!... Skozi okna se nudi osvajajoč pogled na vso Ljubljano in prostrano okolico... Za dober zrak skrbi najmodernejša ventilacijska naprava. Posebno očarljiva je v večernih urah razsvetljava, ki prikrito odseva z zlatega stropa..."

Razglednice Ljubljane si ni mogoče predstavljati brez ljubljanskega nebotičnika. Za Ljubljano je nebotičnik to, kar je Eifflov stolp za Pariz. Danes ima ljubljanski nebotičnik že precej bratov in sestra, ki kipijo pod nebo in rušijo komplekse naše majhnosti. V tridesetih letih je bila Ljubljana še vsa nizka in pohlevna. Oči meščanov pa so bile že tedaj uprte v višave. Časopisi so vsak dan sproti poročali o čudovitih ameriških nebotičnikih, eštevati so kilometre hodnikov v stilu "če bi vse hodnike zložili skupaj, bi nastala cesta, ki bi jo človek prehodil v nič manj kot..."

V naelektrenem ozračju so želeli Ljubljanci imeti kos Amerike tudi doma. V nekem članku z naslovom "Hočemo Ljubljano novo in veliko" beremo: "Ljubljana raste iz nekdanjega provincialnega miljeja v pravo prestolnico svojega naroda. Razvoj mora iti nevzdržema. S svojo blinjo okolice bo Ljubljana v najkrajšem času dosegla 100.000 prebivalcev, da stopi v kolo velikih mest."

V resnici je imela Ljubljana tedaj manj podobnosti z veleznim življenjem, kot jo ima danes. Po ulicah je evlil piskajoči tramvaj, ulice so bile tesne, sredi mesta so stali hlevi...

Potem je kot bomba odjeknila novica, da bo Pokojninski zavod

BLAGOSTANJE.

Tam daleč na žametnem gričku
diči se hiška pod slamnatim krovom.
Vsem zlobnim vremenskim bogovom je kos.
Nos viha pred njo se ošabni gospodi.

Kot sneg vsepovsodi od znotraj se beli,
veseli otroci odraščajo v njej.
Naprej brez razkošja življenje ji teče,
iz zdravja njen vsakdanji peče se kruh.

Pavla Gruden

postavil sredi Ljubljane ogromno železobetonsko gmoto, višjo od najvišjega ljubljanskega zvonika. Stavbo nemudoma krstili za velenebotičnik. Mnogi so velikopotezni zamisli navdušeno ploskali.

Umetnostno čuteči ljudje in zagovorniki stare podobe Ljubljane pa so se razburili, češ da nebotičnik ni za Ljubljano. Pokvaril bo njen baročni videz. Načel bo estetsko vrednost gradu. To bo prava spaka, ki bo odvrnila vsakega tujca, domačinom pa ne bo pustila spati. Gradnjo nebotičnika so imenovali "Udarec s pestjo baročni Ljubljani". Tako kot so se nekoč Parižani vzdignili proti Eifflovemu stolpu, so se Ljubljanci vzdignili proti nebotični-

ku — današnjemu simbolu Ljubljane.

Za projektanta nebotičnika je bil izbran takrat komaj 35 let star arhitekt Vladimir Šubic, prvi arhitekt na Slovenskem, ki je dosledno gradil v elezobetonski konstrukciji in uveljavil napredno gradbeno tehniko.

Načrti so bili izdelani, popravljeni in predloženi v odobritev. Sprva so celo predvidevali nekaj nadstropij manj. Javnost, ki se je živahno zanimala za novice o nebotičniku, je zvedela, da na to "Šmarno goro" ne bo treba hoditi peš, ker bo na vrh vozilo dvigalo "paternoster" in brzovozno dvigalo. Vneti turisti pa (Dalje na str. 6.)

Najbolj izkušena jugoslovanska potovalna
agencija v Avstraliji je

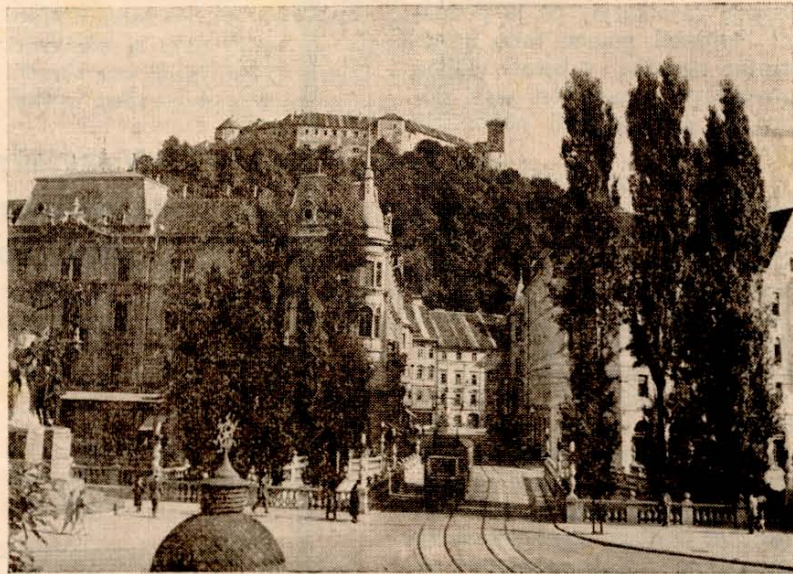
ADRIATIC

TRADE & TOURIST CENTRE PTY. LTD.

City: Market St., telefon 29-5210

Newtown: 347 King St., telefon 516-1558

Melbourne: 177 Collins St., telefon 63-7441

Številni uradi CENTROTURISTA po vsej Jugoslaviji in drugih državah sveta vam omogočajo brezkrbno pripravo in potovanje v vse dele sveta.

Za vse podrobnosti se obrnite na svojega rojaka g. Dr. R. OLIPA, ki vodi naš urad v NEWTOWN — 347 King Street — tel. 516-1558.

Naša agencija je član IATA in AFTA — Potovanje z nami je enostavno in varno.

se bodo lahko povzpeli po stopnicah.

Začeli so kopati temelje. Naleteli so na lep vodnjak, sezidan iz kvadrov krakega marmorja. Na prostoru, kjer stoji danes nebotičnik je v davnih časih stal samostan. Pol leta so kopali luknjo v zemljo, potem je prišel čas za temelje. Sprva so si jih zamislili kot poldrugi meter debelo železobetonsko ploščo, ki naj bi enakomerno prenašala vso težo nebotičnika na teren. Načrte pa je prekrizal prav vodnjak. Vodnjak so predniki zidali tako, da so najprej izkopali jamo v obliki stožca, odvečni prostor pa so pozneje zasuli. Takšen teren seveda ni bil preveč zanesljiv. Če bi kljub temu postavili debelo ploščo, bi se lahko preklala, stavba pa nagnila. Kakšna izjemna priložnost, da bi Ljubljana dobila svoj poševni stolp! Geologi in statiki pa so se odločili, da postavijo nebotičniško gmoto na šestnajst močnih železobetonskih stebrov, ki bodo segali vse do žive skale.

Končno je napačil dan, ko so slovesno položili temeljni kamen.

Sam ljubljanski nadškof je zazidal vanj bakreno skrinjico, v kateri so shranjene listine o zidavi nebotičnika. Zbrala se je množica meščanov, ki se je zaman ozirala za napovedanimi ministri iz Beograda. Te je v Beogradu zadržala finančna seja. Ljubljančani so se morali zadovoljiti z županovim govorom, Dejal je: "Naj bo stavba, ki se ima dvigniti na tem prostoru, še poznim rodovom priča trdnosti in moči zavoda, ki jo gradi!"

Zapisano je bilo, da bo to najvišja stanovanjska stavba v Evropi. Ljubljana je stopala v svetovno areno, nebotičnik ji je pri tem pomagal reševati njene komplekse.

Prišel je dan, ko je bila končana tudi nebotičnikova krona, njegova kavarna na vrhu.

Časnikarjem so ob otvoritvi sporočili, da so prvi poklicani, da nosijo slavo ponosne zgradbe v svet. Predsednik ljubljanske sekcije časnikarjev pa je poudaril "moralni pomen tako impozantne zgradbe, v kateri vidimo poveljano samozavest vseh slojev, ki so pomagali nebotičnik graditi."

Trideset let je nebotičnik ohranil svoj monopol. Potem se je začela Ljubljana dvigati v višave. Danes je nebotičniških bratov in sestra sredi mesta že cel trop. A prvi nebotičnik je vseeno ostal simbol. Na njegov vrh so obvezno povzpno šolski izleti, nanj drve tuji turisti, le Ljubljančani bolj poredko stopijo na njegovo razgledno ploščad. Mnogim se še po tolikih letih zdi tujek v baročnem in secesijskem mestu, vendar jim je njegova gmota vseeno prirasla k srcu. Brez svojega nebotičnika si svojega mesta še predstavljati ne bi znali.

30 LET BREZ PITNE VODE

Strokovnjaki so ugotovili, da uniči en sam liter naftnega derivata, ki pride v talnico, 30 tisoč litrov vode. Narava potrebuje celih 30 let, da iz talne vode izloči strupeno primes. Bencinom namreč pridajajo izredno strupeni svinčeni tetraetil, v nafti pa so še mnoge druge vodi in človekovemu zdravju škodljive

snovi.

Ljubljana ta čas porabi 1.170 litrov pitne vode na sekundo. Če bi se zgodila prometna nesreča, denimo, v okolici največjega črpaljšča ljubljanske pitne vode v Klečah (tu je promet s cisternami sicer prepovedan), bi 30 tisoč litrov bencina (toliko ga je v povprečnem vlačilcu s prikolico) uničila 900 milijonov talne pitne vode. Toliko vode popije Ljubljana v 8,9 dneva.

Tragedijo bi se dalo komaj še preživeti, če bi bila talnica uničena samo za 8,9 dneva, ne pa za celih 30 let.

Ljubljana si je za svoj naravni vodni rezervat zagotovila Sorško polje. Pustimo vendar pesticide in umetna gnojila, s katerimi kmetje uničujejo plevel in škodljivce ter spodbujajo rast poljščin (pesticidi in umetna gnojila tudi niso najboljši dodatek pitni vodi), zamislimo si raje izlitje 30 tisoč litrov bencina v talnico rezervata. Na šorskem polju ali pa kateremkoli drugem v Sloveniji ali Jugoslavii.

Ne trdimo, da se bo nesreča zgodila. Primer Trojan in trčenje

vlak pri Rakeku, ki je imel pripete tudi cisterne (te so izlile del svoje vsebine na Palninsko polje), pa sta bila dovolj poučna, da nas lahko skrbi...

(TELEKS)

MLADINSKA ŠPORTNA TEKMOVANJA

Na športnih prireditvah ob otvoritvi Slovenskega razvedrevalnega središča v Elthamu pri S.D.M. so sodelovali tudi mladi športniki kluba JADRAN. Čeprav niso bili zadosti pripravljeni na to, so se vkljub temu odlično in požrtvovalno borili in zasedli kar tri prva mesta: dekleta v balinanju in vlečenju vrvi in fantje tudi v vlečenju vrvi. Razen tega so zasedli drugo mesto v košarki (dekleta in odbojki (fantje)). Ta uspeh jih je navdal z voljo do vsestranskega gojenja športa in kar je pri tem največ vredno, pri športnih tekmovanjih so pričeli dobivati občutek, da se borijo za ugled svojega kluba — za ugled JADRANA. Pri njihovih naporih pa jim zvesto stoji ob strani

njihov športni voditelj in vzgojitelj g. Drago Vlah.

Na tekmovanjih so sodelovali mladinci S.D.M., Jadrana, Planice in Zveze Ivana Cankarja. ČESTITAMO!

Danilo Gorinšek

SODOBNE NARODNE

Na planincih luštno biti, tam po kočah šnopsa piti, planinc pa prav: Juhe, oh, vse na planincih pijano je...

Na planincih vrh višin je včasih zrak bil, zdaj bencin je, planinc pa prav: Oje, ojetu le avti zdaj smrde...

Pastirica kravce pase, zraven kolne, kar le dá se: Kje je trava — o gorje, le odpadki gor leže...

Kdor planinc je, jezo kuha: Da bi šment vsacga lenuha, ki gre v hrib, ker avto ima, pa okrog vse zasvinjá...

Posnetek iz družinskega albuma pokojnega Alojza Pukla, narejen komaj nekaj dni pred smrtjo. Z leve v desno so: žena Elza, hčerka Jasna in pokojnik.

ZAHVALA

Vsem, ki ste sočustvovali z nami ob nenadomestliivi izgubi našega moža in očeta

ALOJZA PUKL

preminulega v ponedeljek,
16. oktobra 1978.

in ga spremljali k zadnjem počitku, se najlepše zahvaljujemo za udeležbo in izraze sožalja. Hvala tudi vsem, ki ste s tako številnimi cvetjem okrasili njegov prerani grob, kakor tudi moškemu pevskemu zboru Triglav za odpete žalostinke ob grobu. Posebej bi se radi zahvalili slovenski duhovščini, ki nas je ob tej težki izgubi pomirjevala in storila vse, da je bilo naše slovo, četudi nad vse boleče, vendarle znosno. Razumeli so, kako osamljeni smo ostali z njegovim odhodom v večnost.

Naj počiva v miru, spomin nanj pa naj nas hrabri, da bomo ostali vredni njegove ljubezni s katero nas je nesebično ogreval vse do zadnjega trenutka.

Georges Hall, oktober 78.

Zalujoča žena ELZA
s hčerkama Sonjo in Jasno.

GLAS

JADRANA

BALINARSKA
TEKMOVANJA

Tekme Balinarske Zveze Slovenskih Društev v Viktoriji so se nadaljevala v Geelongu pri društvu Zveza Ivana Cankarja. Zaradi slabega vremena so bila ovirana, tekmovalci pa so kljub temu zadovoljni z izidi. Ženska skupina Jadran je osvojila drugo mesto, po številu zbranih točk pa je še vedno na prvem mestu.

SMUČARSKI IZLET
NA MT. HOTHAM

Tridnevni smučarski izlet v avstralske hribe je bilo čudovito doživetje za vse udeležence, ne samo zaradi lepega vremena in smučanja, pač pa tudi zaradi družabnosti, ki se je razvila v smučarskem domu. Klub Jadran se ob tej priložnosti iskreno zahvaljuje solastniku smučarskega doma, g. Rudiju Iskra, ki je poskrbel, da so naši člani — mladi in odrasli — letos kar dvakrat uživali zimsko veselje v sasnežnih gorah.

Tudi vožnja z avtobusom ni bila dolgočasna. Na poti domov, ko smo čutili tisto čudno utrujenost v mišicah, sta Nastja Jurišević in Marija Vadjal začeli prepevati Jaz pa pojdem na Gorenjsko, vsi ostali pa so nato poprijeli. Takrat pa je ga. Ivanka Škof, organizatorica izleta, kar zažarela od veselja in povedala, da sta se te in tudi drugih pesmi naučili v slovenski šoli Kluba Jadran.

ŽIV — ŽAV NA JADRANU

Ob sobotah in nedeljah popoldne je na otroških igriščih postalo zopet živahno, tako da je potrebno delati red in Grbčev ata mora otroke od časa do časa postaviti v vrsto, sicer tisti najmanjši še do gugalnic ne morejo. Otroci Grbčevega ata že tako dobro poznajo, da ga poiščejo, kadar se jim zazdi, da jih že bolj veliki ne pustijo na igrišče. Veseli nas, da je tudi našim otrokom v klubskih prostorih najlepše.

OČE LETA

Klub Jadran si je izbral Grbčevega Ata za svojega očeta leta. Pri tej odločitvi so pomagali predvsem otroci, zato pa so mu prav otroci izročili na očetovski proslavi skromno darilo, katerega je bil resnično vesel, saj tega ni mogel prikriti.

Grbčev ata, 73 letni mož, je tudi najstarejši član Jadrana. Klub ga je izbral za očeta leta zaradi njegove izredne pripadnosti Jadranu. V veliko veselje mu je, da lahko skrbi za vrt in cvetlične grede, vedno pa pomaga tudi pri raznih prireditvah. In kar imamo najrajši: njegov dobrohoten odkritosrčen pozdrav in nasmehek. Otrokom pa je pravi zaščitnik; če se kdo udari ali ga starejši ne pustijo na gugalnico, iščejo pomoč najprej pri njemu in ata uredi tako, da je vse prav.

Grbčev ata, še na mnoga leta in da bi preživel še mnogo lepih uric na našem Jadranu!

OBISK

Gospod Benjamin in njegova žena Marija Maurovič sta prišla na večesečni obisk k hčerki Mariji in zetu Viljemu Stepančič, odborniku Kluba Jadran. Doma sta iz Pazina v Istri, sedaj pa živi v Milanu v Italiji. Imela sta mnogo otrok, od katerih sta dva v Avstraliji, ostali pa so v Jugoslaviji in Italiji. Poročena sta že skoraj 50 let in imata 33 vnukov in 3 pravnuke in imata veliko željo, da bi se za zlato poroko sestala vsa njujina družina. Večkrat sta že obiskala Klub Jadran, kjer se vedno lepo počutita. Želimo jima srečno in veselo bivanje v Avstraliji in da bi se njujina želja uresničila.

PRISRČNO SREČANJE
NA JADRANU

Balinarji Kluba Triglav in Slovenskega Društva iz Sydneya so po končanih tekmovanjih pri Slovenskem Društvu Melbourne želeli obiskati tudi prostore Jadrana. Čeprav je bilo zelo malo časa, so jim na Jadranu v nedeljo dopoldne priredili nadvse pri srčen sprejem in pozdrav. Obujali so spomine na prejšnja srečanja in razmišljali o ponovnih.

Balinarji obeh društev se zahvaljujejo za tople sprejem in gostitev, kar velja posebno ženskemu krožku, ki se je za to resnično potrudil.

Balinarji iz Sydneya so bili v Melbourneu na tekmovanju za pokal S.D.M. ob otvoritvi društvenih prostorov v Elthamu.

SLOVENSKI PEVSKI
ZBOR JADRAN

Novoustanovljeni pevski zbor kluba Jadran je imel prvi nastop na očetovski dan meseca septembra letos v prostorih kluba. Čudovito lepo petje je bilo sprejeto tudi s solzami, nagrajeno pa je bilo z močnim in dolgim ploskanjem. Tako so člani zbora, posebno pa še pevovodja g. Trampuž, dobili zagotovilo, da ljudje želijo poslušati njihovo petje, in da trud ni zaman. Čeprav smo na videz okorni, nekje v globini smo pa tudi mehki. Zato nas slovenska pesem prevzame in nam da oporo pa tudi zavest, da je ohranjanje slovenstva tudi v tujini potrebno in vredno.

Slovenci cenimo pesem zdi se mi pa, da jo rojaki s Primorske cenijo najbolj. Marsikateri teh pevcev, zbranih v zboru Jadran, se še spominja časov, ko so slovensko pesem lahko peli le na skrivaj ali pa zatiralcem slovenskega naroda navkljub. Svobodno je zadonela šele po osvoboditvi, in prepričan sem, da je ljudstvo tudi takrat imelo solze v očeh. Pevovodja, sam doma s Primorske, je povedal, da je bil njegov oče obsojen pogojno na pet let ječe, zato ker je s svojimi pevci zapel slovensko pesem. Zato pa slovenska pesem sedaj še lepše zveni.

Pevski zbor se sedaj z veliko vnemo pripravlja na nastope, ki

SPOMENIK
ŽUPANČIČU
V MELBOURNE

Slovenski primorski klub JADRAN bo imel slovesno odkritje Župančičevega spomenika, ki je delo kiparja Zdenka Kalina, v nedeljo 11. marca 1978. Odkritje bo združeno s taborom slovenskih izseljencev v Avstraliji in velikim kulturnim in športnim festivalom.

IZ ŽUPANČIČEVE DUME

Hodil po zemlji sem naši in pil nje prelesti.
Ljubil sem jo. Kakor grudi deviške razgaljene
duhte pod soncem so njene poljane razpaljene;
potapljal sem se v valovih njenih žit,
sam, sam s seboj, le z mislimi svojimi skrit
v molčeči družbi mladega hrepenenja,
mlad, mlad — to se pravi: v srcu vsega življenja.
In vsa širina je z mojimi sanjami snivala,
in nébes in góra sta se mojim željam odzivala;
škrjanček — pojoča raketa — je pesmi pršil:
je čul moje srce, od njega se peti učil?
Livada, si videla cvetje moje duše,
pa si ga posnela, okitila z njim svoje ruše?

O rodni dom, o hiše očetove streha ti!
Siromaku si grad in popotniku v dalji uteha ti:
golob izpod tujega neba trepeče nazaj,
hrepenenje mu je pokazalo i pot i kraj;
kaj lastavka v južnem poletju strpeti ne more?
Na gnezdo spomin jo nese čez morje, čez gore.

Golobje nad hišo gorečo omamljeni krožijo...
moje misli nad rodino pusto osamljeno tožijo...
Siv dan je prišel; razšli smo se vprek in v šir,
kamor gnala je sila življenja in srca nemir;
ostale pod streho so lastavke v varnem zavetju —
med nas je usekalo in nas razteplo po sveti...

Mladost je zdaj moja bujno glavo povescila,
a misel se tajna je v ptico podnebno utelesila,
ni bila golob več, ki obletava požar,
zdaj bila je orel, ki so mu peroti vihar,
oči so mu bliski, hiteči v temino-daljino,
iskale, našle so; ne doma, vse več: domovino...

Hodil po zemlji sem naši in pil nje bolesti.

Sveta si zemlja in blagor mu, komur plodiš; —
ali poljane poznam — čigave so v soncu blesteče?
Pustil si plug in motiko, v zemljo se zalezal,
starec, in križ ti na grobu rjavi in poveša se;
sin tvoj zaril se je živ pod zemljo — v Ameriki koplje,
v rovu še zarja poljan mu mračne misli obseva,
sin njegov več ne bo jih poznal, ne sanjal o njih.

so že predvideni. Prvič bo zopet nastopil na proslavi sedme obletnice kluba.

PEVOVODJA IN PEVSKI
ZBOR

Gospod Vladimir Trampuž, pevovodja slovenskega pevskega zbora Jadran, je doma s Komna na Krasu. Ko se ja preselil v Trst, je kmalu postal član tržaškega komornega zbora Vrabec, ki je sedaj poznan kot pevski zbor Gallus. Po prihodu v Avstralijo je leta 1955 organiziral v okviru Slovenskega Društva Melbourne moški pevski zbor Triglav. Pri

tem mu je pomagal g. Verbič. Ta zbor je kmalu po ustanovitvi pričel delovati samostojno in je nato obstojal devetnajst let in ko so slovenska društva pričela delovati na skrajnih robovih mesta (Keilor, Springvale, Eltham), se je zbor razšel.

Z leti pa so se razmere zopet spremenile in Klub Jadran je že dalj časa želel ustanoviti svoj lasten pevski zbor. Precej članov nekdanjega pevskega zbora Triglav je tudi včlanjenih pri Jadranu. Do ustanovitve je prišlo kmalu po praznovanju Materinskega dneva na Jadranu meseca

maja letos. Na odločitev g. Trampuža, da zopet prične z učenjem in vadenjem zbora, je po njegovi izjavi največ vplivala ga. Ivanka Škof, pa tudi lepi spomini na petje v prejšnjih zbora. Ta dan je ob njem stalo in prepevalo čez dvajset pevcev, nekateri poznani že iz prejšnjih časov. In ob lepem petju ni vzdržal...

Novi pevski zbor se po lastni odločitvi imenuje Slovenski Pevski Zbor Jadran in g. Trampuž je prepričan da je obstoj zagotovljen ker je zbor del Kluba Jadran. Organizacija prieditev in nastopov bo sedaj skrb kluba in ne zbora, kot je to bilo nekoč. Tudi klubske prostore uporabljajo za vaje. Zbor se bo tako lahko nemoteno razvijal in krepil.

Člani Kluba Jadran in vsi, ki radi poslušajo lepo slovensko pesem, smo g. Trampužu iz srca hvaležni za njegovo delo, pevskemu zboru pa želimo mnogo lepih in uspešnih nastopov.

ZDRAVSTVENO

ZAVAROVANJE

Obvestilo o zdravstvenem zavarovanju, ki stopa v veljavo s 1. novembrom letošnjega leta. S tem dnem bo prenehala obstojati takojimenovana MEDIBANK, za katero so vam zdravstveno zavarovalnino odtegnili kar pri plači. Po 1. novembru je na nas samih, da poskrbimo za zdravniško, oziroma bolniško zavarovanje. Država se je obvezala, da bo vsakemu izmed nas krila 40% zdravniških izdatkov, za razliko bomo morali skrbeti sami.

Medibank private in druge zdravstvene zavarovalnice so že objavile nove tedenske prispevke za zdravstveno zavarovanje, oziroma za plačilo razlike nad 40. odstotkov, ki jih bo krila država. Na razpolago so zavarovanja, ki bodo krila 75% izdatkov, kot tudi taka, ki vam bodo povrnila ves denar, ali 100 odstotkov.

MEDIBANK PRIVATE bo po 1. novembru zavarovala pod sledečimi pogoji: Za 75 odstotno zavarovanje za družine bodo računali \$3.40 za zdravniške stroške in \$4.22 za bolnico, kar bo pokrilo 40 dolarjev dnevno za račun bolnice. Skupno torej 7 dolarjev 62 centov tedensko ali 396 dolarjev in 24 c letno. Za stoodstotno zavarovanje, to se pravi za plačilo vseh zdravniških izdatkov in prispevka \$60. dolarjev dnevno za bolnico pa bo zavarovanje stalo 4 dolarje 68c za zdravnika in 4 dolarje 22c za bolnico. Skupno 8 dolarjev 90c tedensko ali 462.80 letno. Za majhno doplačilo se boste lahko zavarovali tudi za zdravstvene izdatke pri potovanju v inozemstvo. Letno kritje v tem slučaju bo do 5 tisoč dolarjev v enem letu. To zavarovanje je zelo potrebno za vse, ki potujete v inozemstvo. Če tega zavarovanja ne boste imeli, boste v slučaju bolezni ali nesreče izven Avstralije prepuščeni sebi in svojemu žepu.

Če se zavarujete ali ne, zavisi od vas. Če resno pomislite, je možnost obolenja, predvsem pa nesreče, zelo možna, če ne verjetna.

RESNIČNO TEMELJIT

Ob izidu velikega angleško-slovenskega slovarja.

V letošnjem poletju je izšla pri Državni založbi Slovenije knjiga, ki jo je marsikdo že dolgo težko pogrešal: enciklopedični angleško — slovenski slovar. Njegovi avtorji so dr. Anton Grad, Ružena Škerij in Nada Vitorović.

Slovar se upravičeno imenuje veliki, saj obsega 1300 strani oktavno formata, k temu pa je treba dodati še slovarček lastnih imen, slovarček kratic ter pregled angleških nepravilnih glagolov. Centralni del slovarja ima precej več kot 100.000 gesel. Tako smo Slovenci i po več kot sto letih ponovno dobili resnično temeljit slovar za enega izmed svetovnih jezikov. Saj od Cigaletovega nemško-slovenskega slovarja iz leta 1860, ki je dandanes že obupno zastarel in vendar še kljub temu večkrat nenadomestljiv, pa do danes ne poznamo nobenega tako široko zasnovanega in temeljitega slovarja. Za študij tujih jezikov nismo imeli v slovenščini zadnja desetletja na voljo drugega kot žepne slovarje, katerih uporabnost je bila zelo omejena. Res pa je, da so posebno v novjšem času izšli dokaj številni manjši slovarčki za znanstveno terminologijo različnih, predvsem tehniških in družboslo-

vnih ved. Ti strokovni slovarčki so v znatni meri olajšali delo na enciklopedičnem slovarju.

Odlika sedanjega angleško-slovenskega slovarja je njegov zelo dobri in pregledni tisk. Angleško in slovensko besedilo se jasno loči med seboj, tako da je angleški tekst natisnjen z nekoliko krepkejšimi črkami. Ta razlika med angleškim in slovenskim tekstom pa vendarle ne moti harmonične slike strani. Izgovor angleških besed je prikazan v moderni fonetični transkripciji. Kljub bogati frazeologiji tudi daljši odstavki niso nepregledni. Koristno za večjo preglednost slovarja je tudi to, da slovar prikaže povezave glagolov s prepozicijami in adverbij kot samostojna gesla. Tako se avtorji izognejo predolgim odstavkom pri najbolj pogosto rabljenih glagolih.

Novi slovar ne bo samo odličen pripomoček vsem, ki imajo posla z angleščino, ampak bo nedvomno pripomogel k uveljavitvi slovenščine kot visoko razvitega modernega jezika v svetu. Saj je bilo doslej žalostno gledati, kako je bila slovenščina zatostopana na predalih priročnih knjižnic velikih znanstvenih centrov v svetu z razmeroma zelo skromnimi žepnimi slovarčki.

Člani pevskega zbora JADRAN — Melbourne

LJUDJE SMO IN NE MUZEJ

— "Trenutno je torej spet vse v redu, seveda pa ne vemo kako bo naprej," je dejal zavedni slovenski župnik Mario Garjup iz Ukev v Kanalski dolini v Italiji, ko je 22. aprila njegov zagnani sodelavec, učitelj Salvatore Venosi v zasilni šolski baraki v Ukvah lahko začel 13. šolsko uro slovenščine s triindvajsetimi učenci.

Šovinistična italijanska učiteljica Liana Brocaioli, ki je Garjupa v preteklosti že nekajkrat tožarila pred sodiščem zaradi pouka slovenščine, je pustila celo ključ v vratih v desno sobo, kjer je redno pouk italijanščine. "Mama kuhajo kavo iz same cikoriije; naj bo, naj bo, samo da je le", so otroci začeli s petjem pouk, v katerem iz podzavesti znova otipavajo umirajoči jezik prade-

dov. Tri učenke, Barbara, Ana in Emanuela, se pred vrati skoraj niso upale fotografirati; ne zgolj zaradi sramežljivosti, ampak iz stoletja vcepljene bojazni — biti Slovenec.

"Tesno je pri nas in včasih se voda iz struge dvigne kar do vasi", mi je v lepi slovenščini povedala v črno oblečena starka na mostičku preko deročega hudournika ob cerkvi s škodlastim zvonikom in pokopališčem, kjer je pokopanih tudi nič koliko — Prešernov.

Dobrih 400 prebivalcev še živi v tej vasi nedaleč od Trbiža ob glavni cesti proti Vidmu. Sedemdeset odstotkov med njimi je kmetov in nekvalificiranih delavcev. Zaradi težkega gospodarstvenega stanja in odseljavanja so

zato na križišču nemških in italijanskih tokov toliko težje ohranili v sebi zavest, kaj so. A skoraj vsak v vasi je znal govoriti slovensko. Kmet, ki se je pritoževal, da v času, ko žena kuha v hotelu v Trbižu, ne more dobiti doma nikogar za poljska opravila, je uporabljal celo izraze kot kosilnica in posnemalnik. Mladi Amanov Aleksander, ki je edini Ukranjan na univerzi, študira gozdarstvo v Padovi, pa se je opravičeval, češ, da je brez slovenskih šol in da zna le po koroško.

Majhen svet mogočnih ljudi

Garjupa, ki ima v Ukvah župnišče zaradi potresa poškodovano, sem našel v Zabnicah v hiši, kjer biva tudi učitelj Venosi. Tudi v tem, nekoliko večjem kraju s preko 700 prebivalci so ljudje že znali slovensko. Povečini so hišice majhne in ves svet je tod majhen, a v planinskem okolju gorskih vrhov ljudje mogočno rastejo. Kar veličastno je, da sta tudi oba današnja buditelja Kanalske doline Garjup in Venosi pravzaprav le običajna Slovenca mlajše generacije, ki sta se rodila onstran meje, ki pa pri vseh dvojnostih in trojnostih pogumno čutita celovitost slovenskega bivanja.

Na dvorišču sta pokazala skedenj, ki ga preurejajo v novi kulturni dom; govorila o slovenskih knjigah, ki bi jih še potrebovali. "Ne smemo pozabiti, da so nekoč tod za vasjo zažgali kar tri vagonce slovenskih knjig! Vsi popisi prebivalstva so bili izkrivljeni!" Šele čez kakih 20 let mirnega, svobodnega življenja bi bilo možno popisovati ljudi. Onstran, na Koroškem v Avstriji, imajo sicer hude tečave, a tudi boljše organizacijo. Pri nas je vse šele v zametku..."

Vendar je značilno, da jih v zadnjem času italijanske oblasti ne pritiskajo več tako kot nekoč. Furlani so jim celo zavezniki. Povečuje pa se pristik nemške tirolske manjšine v Italiji, ki ima še vedno pred očmi oblast nemškega rajha. Greben jim je zlasti zrasel, odkar je Innsbruck investiral pol milijarde lir za gradnjo po potresu porušene nove šole v Ukvah. "Mislili so, da bo tam samo pouk nemščine, pa so se ušteli, ker bo poleg italijanščine tudi v slovenščini," je menil župnik Garjup in potegnil na dan številko nemško tiskanega glasila tirolske ljudske stranke iz Bolzana "Volksbote", kjer so ga v dolgem članku s podpisom politika dr. Volggerja napadli kot "malega močica iz Ukev z omejenim obzorjem".

Kdo je skalil harmonijo?

Nedavna oddaja ljubljanske televizije o Kanalski dolini je tod močno odmevala. Zaenkrat pa represalij proti Garjupu ali Venosi še ni bilo. Šovinisti so samo raztrosili letake, v katerih so napadli "kramarsko robato oddajo jugoslovanske televizije" in očitali Garjupu, da je "skalil mirno harmonijo, ki je tod vladala desetletja." — "Kakšna harmonija — je odgovoril Garjup v najnovejši številki ukljanskega župniškega glasila, ki ga sam ročno tiska, in postavil zahtevo, da po (Konec na 5. strani)

Prva radiotelegrafska prireditelj je bila v Sloveniji že leta 1903 na Šmarjetni gori nad Kranjem. Vodil jo je inž. Marij Osana. To se je zgodilo komaj leto dni po pri Marconijevi brzojavki čez Atlantik. Prvi oddajnik so v Ljubljani namestili že leta 1911. Prve nadijske postaje v Evropi so spregovorile leta 1920, ljubljanska pošta pa se je priključila pariškemu radiu leta 1923.

Bilo je poleti, julija 1924 v Zapužah pri Radovljici. Rafael Eržen, takrat še študent, pozneje profesor na ljubljanski elektrofa-kulteti si je radijski aparat izdelal sam. Elektronke je dobil z Dunaja, slušalke in transformator iz Berlina, upore, kondenzatorje in vse drugo je izdelal sam. V Zapužah, svojem rojstnem rojstnem kraju, je napel anteno s hleva na hišo. Bila je dolga kakih 20 metrov, napel pa jo je 12 metrov nad tlemi. Njegovo početje je vzbujalo začudenje vaščanov, ki siso nič vedeli o novosti. Ure in ure je svečer pritiskal slušalke tesno k ušesom. Šele pozno zvečer, ko so že vsi spali, je zaslišal italijanske besede. Govorila jih je napovedovalka rimske postaje. Mladi radiomater je v navdušenju zbudil očeta, da bi skupaj z njim delil veselje nad uspehom. Vendar se očetu stvar ni zdela tako pomembna, da bi zaradi nje prekinil spanje. V naslednjih dneh je ujel še druge postaje. Slušalke so si strahoma nadel tudi drugi domači in sovaščani. Začudenju ni bilo ne konca ne kraja. V naslednjih šestih letih je Rafael Eržen izdelal zase in znanke kakih 50 radijskih aparatov.

LETA 1925 PRVI RADIJSKI "SPORED" PRI NAS

Leta 1925 je profesor Osana na direkciji pošte sam izdelal majhno oddajno postajo z zelo šibko močjo. Bolj za šalo kot zares so s pomočjo te postaje poslali v eter nekaj ameterskega sporeda. Nekdo je zaigral na klavir, drugi na violino, pred mikrofonom so povabili šentjakovski orkester. Spored je bil namenjen le malokomu, saj v vsej Sloveniji ni bilo toliko lastnikov detektorjev, kot je prstov na eni roki, vendarle je bil to prvi slovenski radijski spored. Slišali so ga v Ljubljani in celo v okolici Celja.

Radioamaterji so rasli kot gobe po dežju. Pozno v noč so zanesenjakji pritiskali slušalke k ušesom, da bi ujeli Rim, London, Pariz. Kmalu se je porodila želja po domači postaji. Že leta 1923 so v Domžalah kupili zemljišče, kjer naj bi stala bodoča postaja. Leta 1927 so zasadili lopate. Ime Domžal je šlo od ust do ust. Naprave so bile nemške, saj smo postajo dobili na račun vojne odškodnine. Ko sta stala oba antenska stolpa in so med njima napeli anteno, je tu in tam stekel priložnostni slovenski spored, da so lahko v tovarni Telefunken preverili moč postaje.

Prvi napovedovalec je bil naš znanec inž. Rafael Eržen: "Večkrat smo sestavili kako uro sporeda. Napovedoval sem kar na pamet. Slišal nas je le redkokdo. Toda kar prvokrat nas je slišal neki novinar v Bohinju. Nu vrat

V ZNAKU KUKAVICE

NEKOČ NI BILO NE RADIA NE TELEVIZIJE, PA SE JE VSEENO DALO ŽIVETI. DANES MISLIMO, DA BI BILO BREZ NJIJU NA SVETU ZELO DOLGOČASNO. KAKO DOLGO PA PRAVZAPRAV ŽE IMAMO RADIO?

na nos se je pripeljal v Ljubljano in nas na dolgo in iroko spraševal, ves presenečen, da je slišal po radiu slovensko besedo celo v Bohinju."

Istočasno so v Ljubljani v pritlični stavbi ob tedanji Bleiweisovi cesti (danes Prešernovi) uredili radijski studio, ki bi se nam zdel danes zelo skromen, tedaj pa je učinkoval razkošno.

V studiu so se pripetile najrazličnejše zgodbe in nezgode. Iz teh prvih časov pripovedujejo naslednjo zgodbo:

Pevca so zaprli v zvočno neprodušno kabino in mu rekli, naj poje toliko časa, dokler rdeča lučka ne ugasne. Seveda so oddajali dirakto, kako bi drugače. Ko je čez debelo uro nekdo stopil v kabino, je pevec še vedno pel. Bil je ves zaripel in rdeč, toda pel je. Pozabili so namreč ugasniti rdečo lučko.

Vsakdo, ki je kupil ali naredil aparat, ga je moral brž prijaviti pošti (radio je namreč spadal pod pošto) in plačati takso. Prvi je na Slovenskem prijavil petcevni avdijon (radio) inž. Dušan Tomšič, ravnatelj mariborske plinarne. V seznam naročnikov so ga vpisali že 17. marca 1924, šele pol leta pozneje je vpisan lastnik šestcevnega aparata, elektrotehnik Ivan Rebin iz Ljubljane. Zanimivi so piki prvi lastnikov aparatov: okrajni zdravnik, notar, trgovec in posestnik, profesor, graščakinja, tovarnar, baronica in veleposestnica, odvetnik in posestnik, krovski in kleparski mojster, zobozdravnik, restavrat, veleindustrialec, vseučiliški profesor, poštar, kaplan, primarij bolnišnice itd. Komaj bi bilo, da bi jih radijski napovedovalec ogovoril: "Dober dan, vaša blagorodja..."

SVOJE PESMI RECITIRA OTON ŽUPANČIČ...

Pred začetkom poskusnih oddaj je bilo pri nas že 2000 lastnikov radijskih aparatov. Prvega septembra 1928 je bila ljubljanska radijska postaja slovesno otvorjena. Oddajna postaja je bila v rokah katoliške Prosvetne zveze. Ta je sklenila pogodbo z državo. Po njej je morala vsak dan oddajati najmanj poltretjo uro sporeda, od tega vsaj eno uro kakovostno izvirno glasbo in ne takšne z gramofonskih plošč. Slavnostni govor ob otvoritvi je imel pisatelj Franc Saleški Finžgar. Takole ga je začel:

"Praznik slovenske besede je danes. Praznik velik, dasi tihosvečan, kakor ga še ni dovela slovenska beseda. Prvič je razpela krila, da poleti iz Ljubljane, iz srca slovenskega naroda, preko gora, čez reke in polja do vseh rojakov po domovini in tujini, do bratov Slovanov in do vseh narodov v Evropi in še dalje. Ob tej tiho-slovesni uri se ozrimo na zgodovino slovenske, tako lepe pa tako malo poznane besede..."

Za Finžgarjem je recital odlomke iz Dume pesnik Oton Župančič. Sledil je koncert operne-

ga orkestra, zvečer pa je bil prenos Prodane neveste. Po operni predstavi je Ljubljana prvokrat oddajala novice in poročila.

Prvo naslednjo nedeljo so prenašali koncert z velesejma, gospodična Vencajzova je otrokom pripovedovala pravljice, v ponedeljek so začeli že z jezikovnim tečajem francoščine. Vsak na stop, vsako predavanje je bilo dobrodošlo. Tone Seliškar je bral svoje prozne spise. Pavel Kunaver je predaval o krakih jamah, dr. Piskernikova je govorila o gorskih cveticah. Za otroke je skrbela radijska tetka. Že v prvih dneh je postal nadvse priljubljen humoristični pisatelj Fran Milčinski-Fridolin Žolna. Vsega je bilo zadosti, le naročniki so počasi kapljali skupaj.

Naročnina za radio je znašala 300 dinarjev na leto. To je bila za tiste čase kar čedna vsota, s katero si lahko kupil že šest parov cenjenih čevljev. Zato ni čudno, da nekateri državljani niso prijavili svojih aparatov. To pa je bil takrat skoraj zločin. Takšnim zločincem so rekli ra-

dio-komarji pa še radio-tatovi, radio-zastonjkarji, pirati, zajci, črnoslušci, fejvasbodi.

V prvih radijskih časih so se opsamezniki bali, da bodo zaradi radia propadli vsi časopisi, kinematografi in da ljudje poslej tudi knjig ne bodo brali. V resnici se je zgodilo prej nasprotno: vsega je dosti več.

Radijska kukavica je postala vsakdanjost. Deset let po otvoritvi ljubljanske radijske postaje je bilo 17.000 naročnikov na vsem svetu 87 milijonov). Radio je v tem letu premogel vsak peti Danec, vsak peti Anglež, vsak šesti Šved, vsak osmi Nemec, toda komaj vsak 82. Slovenec. Če smo bili z uvedbo radijskega sporeda urni, smo bili po desetih letih na repu Evrope. Leta 1938 se je Evropa že mrzlično pripravljala na televizijo. Že so bile prve televizijske oddaje in prvi televizijski sprejemniki. Tudi pri nas so sanjali o televiziji.

Razvoj je zavrla svetovna vojna, čas, ko se je napredna slovenska beseda oglasila po ilegalni ljubljanski radijski postaji. Postaja, ki je oddajala zdaj od tu, zdaj od čisto drugje, je žrla živce okupatorju. Svoj veliki razmah pa je radio doživel šele po osvoboditvi.

PAPAJA ZDRAVI SKORJ VSE

V Moskvi je bilo dvodnevno znanstveno srečanje, ki mu v dvostranskem gospodarskem sodelovanju ni primere in priča o možnosti jugoslovanskega raziskovalnega prodora na svetovno tržišče. To je bil simpozij o uporabi preparatov ljubljanske tovarne zdravil "Lek" iz rastline papaja v široki znanstveni praksi ne le v Sovjetski zvezi in Jugoslaviji, temveč tudi v vrsti drugih držav. O tem je razpravljalo kakih 60 znanstvenikov iz desetih držav, med njimi iz ZDA, Kanade, ZRN, Francije in več socialističnih dežel.

Dva dni so razpravljali o izredno širokih možnostih praktične uporabe zdravil iz rastline papaje v ortopediji, oftalmologiji in nevrokirurgiji. Še zlasti dobre rezultate so dali "Lekovi" preparati iz papaje, to je lekozim, lekopain in papain v ortopediji, pri zdravljenju hrbteničnih vretenc, koder so se doslej večinoma zatekali h kirurškemu posegu: medtem ko so po takšnem posegu ostali bolniki v bolnišnici tudi dva ali poltretji mesec, ostajajo zdaj, po zdravljenju s preparatom lekopain le dva do tri tedne in lahko tudi dosti prej spet delajo. Prav tako uspešni so preparati pri zdravljenju očesnih bolezni.

Zdravilni učinki encimov iz rastline papaje so poznani že kakšno desetletje in ljubljanski "Lek" je v njihovem proučevanju dosegel precejšnje rezultate. "Lek" je pred leti sprožil znanstveno-raziskovalne stike s sovjetskimi ustanovami.

Ljubljanski "Lek" se je na sovjetskem tržišču že dokaj dobro uveljavil in v toku so pogovori o gradnji tovarne zdravil v Čeljabinsku pod Uralom, vredne skoraj 300 milijonov dolarjev.

"Dolžni smo kar najvišje oceniti rezultate tega simpozija, ki je pokazal široke možnosti uporabe zdravila papain, tako da bi lahko govorili o kirurgiji brez skalpela", je sovjetski akademik prof. Volkov, direktor moskovskega centralnega instituta za travmatologijo in ortopedijo, ocenil rezultate dvodnevnega jugoslovansko-sovjetskega simpozija.

Na tiskovni konferenci po simpoziju so o rezultatih raziskav zdravstvenih preparatov tropske rastline papaje govorili tuji udeleženci, med njimi prof. Smith iz Chicaga (v ZDA so v 15 letih preizkusili papain na 15.000 bolnikih), dr. Cockan iz Vancouverja (v Kanadi so v petih letih preizkusili zdravilo na 4.000 bolnikih) in drugi.

Vsi so menili, da je simpozij omogočil koristno izmenjavo mnenj o široki uporabi preparatov iz rastline papaje, tako v ortopediji kot nevrokirurgiji, zdravljenju očesnih bolezni, odstranjevanju opečenih tkiv, zaraščanju hrbteničnih vretenc ipd. Univerzalnih zdravil sicer ni, je poudaril akademik Volkov, toda papain odpira zmeraj več možnosti za praktično uporabo. Tudi v kombinaciji z drugimi preparati pri zdravljenju rakastih tvorbo na prebavilih.

SLOVENSKI STENSKI KOLEDAR 1978

Lahko naročite pri "Triglavu". Cena \$2.00. Na razpolago bo tudi pri raznih slovenskih organizacijah širom Avstralije.

Naklada je omejena, zato pohitite z naročilom.

P.O. BOX 40,
SUMMER HILL, N.S.W. 2130

GRETJE POD PLOČNIKI

Prihodnjo zimo bo Čopova ulica v Ljubljani najbrž najprijetnejša ulica. Kljub sneženju bo cestišče suho — brez snega, brez poledice, brez neprijetne snežne brozge — seveda, če bo strokovnjakom ljubljanske strojne fakultete uspelo v sodelovanju s tovarno cevi Totra uresničiti načrt poskusnega talnega ogrevanja.

"Pod asfaltno preveleko Čopove ulice nameravamo položiti plastične cevi in jih priključiti na toplarniško omrežje. Vanje bomo napeljali vodo, ki se sedaj po ogrevanju stanovanj vrača neizkoriščena v toplarno. Ker je nekoliko ohlajena, ne more več ogrevati poslopij, vendar pa bo dovolj topla za talno ogrevanje cestiš-

ča," je pojasnil vodja načrta o razvoju talnega ogrevanja mag. Jurij Modic.

"Čopovi ulico smo izbrali za naš poskus zato, ker jo bodo rekonstruirali in je ne bo treba posebej prekopavati zaradi polaganja cevi. Namen našega poskusa ne bo razviti talnega ogrevanja cest, ampak talno ogrevanje stanovanj," pravi mag. Jurij Modic.

Nerealno je namreč po ocenah strokovnjakov pričakovati, da bi v doglednem času ogrevali tudi druge ulice ali ceste zunaj naseelij. Tehnično še nismo dovolj zreli, da bi bilo kaj takšnega izvedljivo, razen ob astronomskih stroških.

"Seveda pa bo možno talno ogrevati posamezne nevarne odseke cest, križišča, mostove in postajališča tam, kjer je v bližini toplovod. Nasprotno pa so topla tla v stanovanjih lažje dosegljiv cilj kot tople ceste," meni mag. Jurij Modic.

Poskusno ogrevanje Čopove ulice bo torej služilo razvoju talnega ogrevanja stanovanj. In čemu razvijati talno ogrevanje stanovanj?

"Iz ekonomskih in ekoloških razlogov," odgovarja mag. Jurij Modic. "Naš namen je ob domači opremi (zato bo pri poskusu ogrevanja Čopove ulice sodelovala tovarna cevi Totra) uporabiti za ogrevanje povratno, zdaj odpadno toplo vodo, kar bi pomenilo velik prihranek energije in manjše onesnaževanje zraka. Za

talno ogrevanje namreč lahko uporabimo nekoliko hladnejšo vodo, kakršna se vrača v toplarno. Kajti, če so tla topla, je lahko temperatura zraka v prostoru nekoliko nižja. Seveda pa morajo biti stanovanja primerno izolirana, zato bo možno talno ogrevanje uvajati le v novo zgrajena stanovanja. Nekoliko dražja gradnja stanovanj zaradi boljše izolacije pa bi se kmalu obrestovala, saj bi bili stroški ogrevanja kar za 20 do 25 odstotkov nižji od sedanjih."

NE POZABITE

na

TRIGLAVSKO
SILVESTROVANJE

in še pred tem na

KONCERT
TRIGLAVSKEGA ZBORA

ki bo v petek 22. dec. 78
v Civic Centre dvorani v
Cabramatti. Po koncertu ples in
domača zabava.

POTNIŠKA AGENCIJA

GIMINI

TRAVEL SERVICE

član

I.A.T.A., A.P.A.C., A.F.T.A.

65 Belmore Rd.,

RANDWICK, N.S.W.

Vam nudi izredne ugodnosti
pri potovanju z ladjami ali
letali. Organizira tudi skupin-
ska potovanja.

Sales representative:

Yarie Nikolic, telefon 42 1249

A R E N A

TRAVEL AGENCY AND RECORD BAR

334 PARRAMATTA ROAD, STANMORE, 2048,

Tel.: 560 5216, a.h. 560-8149

Naše usluge so:

Brezplačno urejemo Vaše dokumente: potne liste, vize, rojstne liste, carinska potrdila, polnomočja, prihod Vaših sorodnikov in prijateljev in druge podobne usluge. Smo zastopniki vseh letalskih družb in knjižimo po Vaši izbiri! Urejujemo vse, kar je v zvezi z Vašim potovanjem v domovino ali iz domovine ali v katerokoli mesto ali deželo na svetu. Seveda najhitreje in najkrajše potovanje v staro domovino pa je z letali Qantasa in Jata! Da bi se lažje spozumeli v slovenskem jeziku, se obračajte na našega izkušenega strokovnjaka v potovalnih zadevah

LOJZETA KOŠOROKA

njegov naslov je:

25 GOULD AVENUE, PETERSHAM 2049

Tel.: (Sydney) 560 8149

YUGOSLAV

AIRLINES

Najkrajša in najenostavnejša pot domov je z J.A.T.-om.

Letala jugoslovanske letalske družbe imajo direktno zvezo med Sydneyem in Beogradom. Odlet iz Sydneya vsak četrtek ob 4.15 h popoldne in vsako nedeljo ob istem času.

Vsa pojasnila lahko dobite pri vašem potniškem agentu ali pa v pisarni.

YUGOSLAV AIRLINES

126 Phillip Street, SYDNEY telefoni 221-1666

Za rezervacije telefonirajte na: 221-2199.

Pisarna je odprta od 9h zjutraj do 5.30 h popoldne, kakor tudi ob sobotah dopoldne med 9. in 12. uro.

Rojaki v Victoriji in Meulbourne imajo na razpolago naše urade na

111 St Georges Terrace

PERTH — Tel.: 322-2032 ali 322-2932

124 Exhibition St., MELBOURNE

Tel.: rezervacija 63-6017

prodaja kart 63-6191

OBČNI ZBOR KLUBA TRIGLAVA

V soboto 14. oktobra 1978 je imel klub Triglav svoj tretji letni občni zbor, katerega se je udeležilo 94 finančnih članov. Na zboru so odborniki podali pregled dela v preteklem letu, kakor tudi finančno poročilo. Središče "slučajnosti" je bil razgovor o posojilu, ki ga potrebuje klub za zidavo doma in o bodočem delu organizacije. Člani so izvolili tudi novi odbor, ki bo po sklepu prve seje novega odbora sledeč:

Peter Krobe, predsednik
Karlo Samsa, podpredsednik
Jože Čuješ, tajnik
Jože Samsa, blagajnik
Zofija Šajn, prireditve
Vili Tašner, gospodarstvo
Jadran Mršnik, gospodarstvo
Štefan Žekš, okolje
Marta Smuk, članstvo
Jože Sirec, upravnik
Franc Mikel, splošna služba.

BALINARJI TEKMUJEJO

Četudi so balinišča še nedokončana, ker nas je oviral dež in ker je bilo premalo delovnih moči, so naši balinarji že organizirali tekmovanje za TRIGLAVSKI POKAL. Za tekmovanje je vse pripravljeno in se bo začelo 12. novembra. Novo balinišče je bilo že dodobra preizkušeno in so se dosedaj še vsi, ki so na njem igrali, zelo povoljno izrazili o njegovi izgradnji in legi. Upamo, da bo balinarjem v kratkočasje in veselje.

Pismo ministra za šolstvo

Mr. Eric Bedford je nekaj dni po debutantskem balu poslal na naslov Triglava sledeče pismo:

"Samo na kratko. Rad bi se vam zahvalil za čast, ki ste mi jo izkazali ob priliki vašega prvega debutantskega bala. Bil sem izredno vesel in počaščen, da vsa smela biti z ženo navzoča na tej izredno prijetni prireditvi."

50 LETNICA

Koncem oktobra je društvo vojnih veteranov v občini Fairfield (pod to občino spada tudi zemljišče Triglava) praznovalo 50 letnico obstoja. Po mestu Fairfield je bil slovesen spreved mladine in etničnih skupin, ki v tem okraju delujejo. Slovesnosti se je udeležila tudi delegacija Triglavske dopolnilne šole pod vodstvom učiteljice gđ. Rosane JURIŠEVIČ. Skupina je za svoje sodelovanje prejela lepo spominsko plaketo, ki si jo lahko ogledate na oglasni deski v klubu.

Častna gosta slovesnosti vojnih veteranov (R.S.L. kluba) sta bila med drugimi tudi minister za šolstvo Mr. E. BEDFORD in županja občine Fairfield Ald. J. CROSIO.

S T R I G L A V A

NEPRIČAKOVANO SLOVO

V ponedeljek 16. oktobra 1978 je ob 6h zjutraj na svojem domu v Georges Hall (Sydney), zadet od kapi, nenadoma umrl splošno priljubljeni rojak, član kluba Triglav ALOJZ PUKL, star komaj 51. let.

Pokojni je pred dobrim desetletjem prišel s svojo družino v Avstralijo. S trdim delom si je postavil lep dom v Sydneyskem predmestju Georges Hall, kjer je živel srečno družinsko življenje ob svoji ženi Elzi in hčerkah Sonji in Jasni. Ni tožil in jamral, kot je pri mnogih novonaseljencih navada. Delal je in se veselil. Kadar je prišel med družbo, je vse utihnilo. Besedo je dobil on, ker je znal drobiti najlepše in najbolj duhovite zgodbe, da so se mu vsi od srca nasmejali. Med ljudmi ni delal razlike. Vsi, ki so bili dobre volje, so mu bili prijatelji.

Pokojni Lojze je imel izreden posluh za slovensko pesem in besedo. Ni čudno torej, da ga najdemo med pobudniki triglavskega pevskega zbora, kateremu je bil do svoje srčne bolezn osrednja sila življenja. Ko se mu je zdravje izboljšalo, je prišel ponovno med nas. Tokrat med igralce. Še letos v februarju je na-

stopil v eni izmed vodilnih vlog v veseloigri "Dve nevesti". Pozneje ga je bolezen prisilila, da se je držal bolj doma, vendar svoje duhovitosti ni izgubil. Zdravje se mu je znova povrnilo in z njim načrti za bodočnost. Dopolnjeval je, urejeval vrt in se veselil življenja. Celo na novo, boljše hišo za družino je mislil. Toda prišlo je drugače. Sredi najlepših načrtov je prišla smrt.

Odšel je za vedno in zapustil za seboj veliko praznino, ki jo kruto občuti njegova družina. Občutimo jo tudi mi, ki smo Lojzeta poznali in ga imeli radi. In koliko nas je takih, se je najlepše videlo ob njegovem grobu na slovenskem delu Rookwood pokopališča v sredo 18. oktobra ob 3h popoldne, ko smo ga položili k večnemu počitku. Njegov pevski zbor mu je zapel v slovo, nato je zemlja pokrila, kar je njegova... Mi pa smo ostali brez prijatelja...

Počivaj v miru, dragi Lojze, četudi v tuji zemlji. Zdaj si rešen vseh skrbi, na nas pa je še vedno, da bomo nadaljevali z delom, v katerega si tudi ti vložil toliko upanja in dela... delati za boljše in lepše dni svojih otrok, sorojčkov in človeštva na splošno.

CANKARJEVE NAGRADE 1978

Literarne nagrade Cankarjevega literarnega tekmovanja, ki ga je organiziral Triglav Community Centre v Sydneyu, bodo razdeljena na zaključni slovesnosti Triglavske dopolnilne šole v nedeljo 16. decembra 1978 ob 6h popoldne pred Cankarjevim spomenikom na Triglavu. Razdelitev nagrad in zaključna šolska prireditve bosta povezani z RAZSTAVO SLOVENSKEGA TISKA IZ DOMOVINE.

PRILOŽNOSTNI NASTOP IN TEKMOVANJE

Na praznovanju očetovskega dne (prvo nedeljo v septembru), je bilo na Triglavu zelo živahno. Štiristo glava množica rojakov se je zbrala, da skupno s šolsko mladino proslavi dan naših dobrih in skrbnih očetov. Proslavo je pripravila triglavska dopolnilna šola pod odstvom gospe Marize Ličan, ki je v uvodnih besedah med drugim rekla:

"Ravno pred letom, na praznik očetovskega dne, se nam je prvič predstavil ženski pevski zbor. Danes pa bo prvič nastopila otroška folklorna skupina. Izgleda, da nam očetje prinašajo srečo in uspehe..."

In res je nastopila skupina najmlajših in korajžno zaplesala. Občinstvo jih je nagradilo z bur-

nim ploskanjem, kot tudi njihovega učitelja g. Draga Pogačarja. Z deklamacijami in petjem pa so nastopili: Nataša Hribar, ki je sodelovala tudi pri radijski oddaji posvečeni očetovskemu dnevu, Adrijan Mršnik, Nives Bratovič, Petra Tašner, Stojan Bratovič, Dušan Samsa, Tanja Kukovec, Marko Krobe in Vesna Fabjančič. Ob kraju so navzoče razveselili še naši pevci, ki so nastopili v mešani in moški zasedbi.

Proslava je bila zaključena s tekmovanjem v spretnosti "jo-jo" in skakanju čez vrv. Najboljši otroci so bili nagrajeni s spominskimi pokali. Pri deklacijah so bile najboljše Nivec Bratovič, Michelle Kalc in Carmen Kalc, med dečki pa Dušan Samsa, Toni Barič in Stojan Bratovič.

MIKLAVŽEVANJE

Vsakoletno Miklavževanje bomo imeli na Triglavu v St. Johns Parku v nedeljo 3. decembra 1978. Miklavž bo prišel s svojim spremstvom ob 4h in bo obdaroval navzoče otroke, nakar bo piknik s plesom za staro in mlado.

Ohranjajmo stare običaje in domačo družabnost.

Vsi vabljeni!

PAZNICNA VOŠČILA

Ker je ob praznikih težko pisati vsem prijateljem in znancem, vam dajemo tudi letos priliko, da jim voščite preko našega lista, ki bo prinesel slovensko besedo za Božič v 1000 slovenskih domov. Voščila v širini stolpca in višini 4. centimetrov stanejo \$3.00, večja pa sorazmerno z velikostjo. Voščila in denar pošljite vsaj do 5. decembra na: TRIGLAV — P.O. Box 40., SUMMER HILL, N.S.W. 2130.

KARANTANIA V RAZMAHU

Karantania se je v tem letu živahno razgibala. Priredili smo že štiri celo večerne slovenske filme, katerim je sledil zabavni družinski večer. Vse prireditve so bile zadovoljivo obiskane, kar dokazuje, da večina canberrških Slovencev se bolj zanima za delovanje na kulturno socialnem področju, kot pa za negativno politiziranje kakršne koli oblike.

Naš cilj je vedno bil, da se pridružujemo načel, ki zblížujejo ljudi in utrjujejo medsebojne odnose. Teh načel se bomo vedno držali, seveda s pogledom v bodočnost. Razumljivo zavedati se moramo, da bo treba premagati marsikatero težavo in morda tudi nesoglasja, kar pa je popolnoma normalno, še posebej, kadar društvo deluje na osnovi demokratičnih principov in ima vsak posameznik pravico do izraza. Z zmerno mero tolerance in spoštovanjem do osebne svobode, ima društvo velike možnosti do uspeha.

V načrtu imamo gradnjo kulturnega in športnega centra, če bo morala članov ostala na istem nivoju, kot do sedaj.

Za naše uspešne družinske zabave zaslužijo priznanje g. Forjanič in g. Fras, ki sta zelo vestno organizirala za pijačo in pripravljanje prostorov, prav tako se zahvaljujemo njihovim soprogam, Marti in Slavici, za ukusno pripravljene večerje, marljivo delo v kuhinji in mnogo dobre volje, ki so jo pokazale v korist društvu. To je vsekakor priznanja vredno delo. Vsi omenjeni člani se niso zabavali na naših družinskih večerih, Saj so zaradi organizacije morali biti prvi na prireditvi, odšli pa so zadnji kajti po vsaki prireditvi je bilo treba prostore pustiti v primernem stanju. Na žalost, pa so naši Slovenci bolj nagnjeni, da kritizirajo, kot pa, da skromno pohvalijo tiste, ki to zaslužijo.

C.S.

SELF MANAGEMENT AND THE SELF-MANAGING COMMUNITIES OF INTEREST

The self-managing communities of interest, in which the free exchange of labour between workers engaged in material production and in the social sectors takes place, were established especially in tensively in 1975 and 1976. Before they were introduced the suppliers and beneficiaries of services were two separate groups whose interrelations were regulated by the state.

Self-management in local communities holds a prominent place in the socio-political system. In the local communities the interests of the working people and citizens are served at the place of residence, primarily in regard to communal services, national defence and self-protection, land improvement, child and social welfare, etc.

Approximately 2 million people sit in self-management bodies in the country, about 13 percent of the total number of persons with the right to vote.

ECONOMIC DEVELOPMENT

During the postwar years Yugoslavia has made great strides in its economic and social development. Its economic and social structure has been altered radically. The results achieved are all the more outstanding because of the exceptional circumstances under which they were achieved, both on the internal and the international plane. In addition to its inherited economic backwardness Yugoslavia had to withstand a number of heavy external pressures — from the struggle against concealed class adversaries, to immense efforts to cope with the aftermath of natural disasters (droughts, floods, earthquakes).

CHIEF FEATURES OF POSTWAR ECONOMIC DEVELOPMENT

Viewed as a whole, since the war the Yugoslav economy has developed very swiftly. From 1947 to 1977 total production, that is, social product, multiplied six times, and on a per capita basis more than 4 times. On average the social product grew at a rate of 6.1 percent annually.

Underlying this high rate of growth of the social product has been an uncommonly strong pace of growth in the socialist sector of the economy, especially in industry, which produced radical shifts in the structure of the Yugoslav economy. This holds especially for the relative positions, or weight, of industry and agriculture. In 1947 industrial output accounted for only 18 percent, and in 1977, 37 percent of total output, whereas the share of agricultural output has declined from 40 percent in 1947 to 10 percent in 1977. The volume of agricultural output was two times higher than industrial output in 1947, while in 1977 the

situation was reversed — industrial output was 2.4 times higher than the agricultural.

EDUCATION, CULTURE AND THE ARTS

The steady expansion of the networks of school and other educational institutions and the increasing school coverage of children and young people have been the mainstay of postwar development of education, for which more than 4 percent of the national income is appropriated each year. Elementary, 8-grade schools have a total attendance of 3 million pupils, which means that practically all school-age children (95 percent) are covered by the educational system. Here there are about 1 million pupils enrolled in secondary schools, and about 430,000 in colleges and universities (160,000 of which are females).

Especially significant has been the even development of schooling in the tongues of the various nations and national minorities. The nine national minorities living in Yugoslavia have more than 1,500 elementary and about 300 secondary schools in which teaching is conducted in the mother tongues of the approximately 400,000 enrollees. In comparison with prewar levels, there are now 8 times more pupils in these elementary schools, and almost 50

times more in the secondary schools. Macedonian, Albanian and Bulgarian-language schools were first opened after liberation.

From 1945 to 1976 a total of 607,000 students graduated from universities in Yugoslavia, of which 217,000 were women. Altogether 8,176 persons (1,508 women) gained doctoral degrees, and 10,447 (2,420 women) master's degrees.

The attention paid to culture and the arts is reflected in the steady growth of the number of books and brochures published, professional theatres and picture theatres, the development of the film industry, the mounting circulation of newspapers and magazines, the expansion of radio and television broadcasting. All the while, close attention has been paid to nurturing the equality of the nations and national minorities and assuring optimal conditions for their cultural development.

Last year the number of book titles published was 2.5 times higher than in 1948 and total circulation reached 52.5 million copies.

In 1939 there were 24 professional theatres in the country; in 1976 there were 59. In 1977 approximately 1,400 picture theatres were in operation, almost four times more than before the war. Over the past 30 years close to 9,000 films have been produced (561 full-length and 8266 shorts).

Book stocks in public and

school libraries were 5 times bigger in 1974 than just after the war, and in scientific and technical libraries approximately 3 times bigger. In 1951 there were somewhat more than 500 books per 1000 persons over 10 years of age, and in 1974 around 2,500.

The development of the press, radio and television is crucial for better information of the working people and general public, and is indispensable in a socialist self-management society. In 1976, 2,000 newspapers were published in the various languages of the nations and national minorities, with an average circulation of 12.2 million, as well as 1,500 magazines with an average circulation of 8.5 million a year.

There has been exceptionally rapid headway in the expansion of radio and television stations and the number of subscribers. Before the war Yugoslavia had 4 radio stations; today it has 189 with more than 4.5 million subscribers. Television stations have been established in all republican and provincial centres and the number of subscribers has risen in the twenty years since television was first introduced from 12,000 to about 3.5 million, which is to say that today there are two television sets for every two households.

In 1968 only 8% of households owned a passenger car, while by 1977 there was a car in every third home.

(From "International Affairs")

ŽIVLJENJE SE VRAČA V REZIJO

Slovenci v Benečiji, Kanalski dolini in Rezijski so tisti del naše narodnostne skupnosti, ki se je razvijala v najbolj neugodnih političnih in nacionalnih razmerah. V videmski pokrajini živi po podatkih Slovenskega raziskovalnega inštituta okoli 20.000 Slovencev. Približno enako število pa jih živi v tujini, kamor so odšli s trehuhom za kruhom.

V Rezijski dolini, ki je po teritorialni razsežnosti četrta občina v videmski pokrajini, živi prek 1600 Slovencev. Prebivalstvo v Rezijski se je še bolj kot drugje razseljevalo, saj se je v zadnjih 20 letih zmanjšalo kar za 51 odstotkov.

Dolinsko območje Rezijske leži na nadmorski višini okoli 600 metrov, gore pa se dvigajo do 2587 metrov visokega Kanina, ki zapira dolino na vzhodu in prek katerega teče jugoslovansko-italijanska meja. Rezijska dolina obsega sedem večjih krajev: Bila, Ravanca, Njiva, Osojane, Solbica, Korita in Učejca ter vrsto manjših zaselkov.

Čeprav pripadajo jeziku in navedbe istemu jezikovnemu korenu, pa se razlikujejo od tistih, ki jih imajo Slovenci v Nadiških in Terških dolinah.

Do leta 1911 je število prebivalstva naraščalo in doseglo število 4671. Dvajset let pozneje je bilo samo še 3114 prebivalcev, leta 1951 pa spet nekaj več,

3350. Danes šteje Rezijska dolina le še 1627 ljudi. Za Rezijsko je značilna slaba cestna povezava, tako s kraji v videmski pokrajini kot z Jugoslavijo prek mejnega prehoda Učejca. Tako je cesta do vasi Liščasi in Gozd zaradi pogostih usadov nevarna.

Čeprav je minilo že 10 let, še vedno ni obnovljen most preko hudournika Barman, v vas Korita pa z avtom lahko pridete le v poletnem času in to po stari vojaški cesti. Za nemeček pa je treba še prek majavega mostu, ki so ga postavili leta 1970 prek hudourniške rečice Rezijske in sicer za toliko časa, da bodo popravili bližnji most.

Prav tako problematičen je dostop do vasi Učejca, v njej živi 98 prebivalcev, saj je treba do vasi prevoziti kar 70 km, čeprav bi z obnovo ceste lahko to razdaljo skrajšala kar štirikrat. Omenjena cesta pa bi omogočila tudi najkrajšo povezavo z mednarodnim prehodom Učejca in v Terško dolino.

Rezijska dolina ima veliko naravno bogastvo v gozdovih. Skoraj 500 hektarov jih imajo in nekdaj so bili nenadomestljiv vir za življenje skoraj vsem rezijskim družinam. Sedaj od tega živi le okoli 10 kmetij, ki žilavo vztrajajo na zmleji. Tu je tudi prek 200 hektarov zapuščenih pašnikov. Vse to ogromno naravno bogastvo pa propada.

Pred 20 leti je imela Rezijska 1300 glav goved, ovac in koz, danes jih ima le še 300. Le manjše število prebivalstva se ukvarja s tradicionalno obrtjo, popotnih brusačev, dežnikarjev, cinkarjev, razna obrtnika gradbenega podjetja pa so nastala večinoma pred kratkim ali pa takoj po potresu 1976.

V zadnjem času se kaže med mladimi Rezijskimi zanimanje za zgodovino, jezik in krajevno kulturo. Tako skušajo nadoknaditi zamujeno zaradi zgrešene vzgoje, ki je hotela mladim vteptati prepričanje, da je materim jezik ovira za učenje in odlično poznavanje italijanskega jezika. Trenutno je v Rezijski 131 učencev in dijakov.

Rezijskaščina je še danes govorna, ki se je poslužuje 80 odstotkov prebivalstva. Ljudska folklorna tradicija stalno prihaja do izraza v življenju Rezijske.

Spodbudno je, da se je v zadnjem času tako kot iz Benečije in Kanalske doline zaustavilo tudi izseljevanje iz Rezijske. In to predvsem zaradi ekonomske krize na Zahodu, manj pa zaradi večjih možnosti zaposlovanja doma. Ljudje se vračajo. Zaposlujejo se v manjših podjetjih, zlasti v gradbeništvu.

V prihodnjih nekaj letih naj bi se vrnilo na območje skrajnega zahodnega dela slovenskega etničnega ozemlja okoli 5000 rojakov, kar bi bilo seveda velikega pomena za življenjski utrip in podobo tega ozmočja.

PONOVNI OBISK TOKYJA

Prilika je bila da ponovno obiščem Tokyo. Kar hitro sem jo izkoristil. V petek 30. dec. 77. smo se uslužbenci in upokojeni uslužbenci Qantas-a ob 10.30 ponoči poslovili od krasno razsvetljenega Sydney-ja in izredno jasne poletne noči na direktni deseturni polet Sydney — Tokyo. Letalo ni bilo zasedeno in sem imel v obe smeri 3 sedeže sam, tako, da sem lahko noge stegnil in malo zadremal. Kmalu po odletu "snack" s kozarcem belega ali rdečega vina. Na tej liniji je vedno precej japonskih potnikov zato ima vsako letalo tudi dve japonski stewardessi. Vsa navodila v angleščini ena ali druga takoj objavi v japonsčini japonskim potnikom. Prijela me je hudomušna žilca in sem rekel 22 letni japonski stewardessi: "You speak Japanese very well!" Tako sem jo zmedel da ni vedela kaj naj odgovori in je rekla samo: "Thank you very much!" Verjetno je mislila da sem jaz perfekten v japonsčini. Po "snacku" nisem mogel takoj zaspati. Različne dobe mojega življenja so mi rojile po glavi. Kako me je Povšetov Franci naučil voziti kolo. Knjigovoznica Zupan v Gajevi ulici, kjer sem kot ljudskošolski fant vsako popoldne pomagal v knjigovoznici. Sola na Vrtači in njen ravnatelj Capuder ter učitelj Šeme, Stare, Peterlinova in Jegličeva. Še kino "Ideal" sem se spomnil. Kako sem v ljubljanski operi na dijaškem stojišču dobesedno požiral "La Traviata!" Nato Split — Sinj kjer sem kot vojak leta 1933 gledal slavno "Sinjsko Alko". Ponovno mi je prišel v spomin kino "Matica" kjer so mi iz stranske čakalnice ukradli celo premoženje — novo kolo! Kmalu nato sem zadremal. Ob 5h zjutraj pa imeniten zajtrk. Pristali smo ob 6h Tokyo time. Seveda je bila še tema. Časovna razlika med Sydney-jem in Toky-om je dve uri. Razlika v temperaturi — v Sydneyju 28°C, v Toky-ju pa 8°C. Ko se je kar hitro zdanilo je bil Tokyo pod težkimi sivimi oblaki. Na letališču Haneda so nas že čakali avtobusi in nas odpeljali v hotel. Vse to je bilo organizirano in plačano že tukaj v Sydney-ju. Pristali smo pa ob največjih letnih praznikih. Od 31. dec. do 3. jan. je bil Tokyo skoraj zapuščeno vlemesto. Vse trgovine, banke, tovarne, zavarovalnice in vsi ostali uradi so imeli novoletne počitnice. Na cestah skoraj nobenega prometa zato smo prispeli v hotel, ki je v centru Toky-ja, v 20 min. Ob normalnem prometu pa več kot eno uro. Direktor hotela Mr. Taro Kabayashi, star 83 let, in njegov sin, ki sedaj vse vodi, sta nas sprejela in nam izrekla dobrodošlico. Nato so celo grupo v dvorani hotela fotografirali in vsaki član te grupe je dobil eno brezplačno fotografijo. Kmalu nato je bila, po programu, že prva avtobusna tura "Tokyo morning tour". Po pričetku ture je začelo deževati in smo turo dokončali ob dežju. Smola! Popoldne istega dne je bila na sporedu "Tokyo afternoon tour". Zopet dež. Po povratku smo se pa pripravili za "New Year's Eve party" ali silvestrovanje, katero je priredil za

udeležence ture direktor hotela in njegov sin. Bilo je zelo pestro, zabavno in veselo. Miza sredi dvorane je bila bogato obložena z raznimi jedilnimi dobrotami in dobrim vinom. Po več kot zadostno nabasanem želodcu je bil na vrsti srečolov. Pri vходу smo za istega dobili posebne številke. Tudi številko 75 so poklicali. To številko je imel pa Hrenov Korl iz Ljubljane! Zadel sem, ne z glavno v zid, ampak zavitek pisemskega papirja. Po srečolovu pa plesna glazba. Plesal sem z ženami raznih naših članov iz "Qantas Retired Staff Club" s katerimi se poznamo že iz Sydney-ja. Prav prijetno je bilo. Zabava se je končala ob 2h zjutraj. Prav vsi smo bili veseli in dobro razpoloženi. Človeka, ki sedi pri mizi z dolgim in kislim obrazom vendar nihče ne mara. Jaz sem bil pa pravo nasprotje tega. V torek 3. jan. sem se zbudil ob 5.30 zjutraj in za trenotek odgrnil zaveso ter pogledal skozi okno. Saj ne verjamem v čudeže. Toda to kar sem videl je bil, vsaj za mene, pravi čudež. Snežilo je. Padal je pravi pravcati, gosti in resnični sneg. Kaj takega že nisem videl celih 28 let. Dvajset cm ga je zapadlo. Deset let je tudi minulo odkar je v Toky-ju zapadel zadnji sneg. Za veliko število avstralskih sopotnikov je bilo pa padanje snega pravo odkritje. Kmalu po deseti uri se je nebo zjasnilo in posijalo je toplo sonce. Drugi oziroma tretji dan pa že ni bilo dosti sledov o snegu. Tokyo — 12 milijonsko vlemesto! Vsako jutro se pripelje z vlakom v mesto v razne pisarne in podjetja do sedem milijonov ljudi! Ob petih popoldne se pa isto število potnikov zopet vrača domov. Tokyo je pravo mravljišče. Z vlakom se vozijo v mesto in domov tudi skoraj vsi lasniki avtomobilov, ker ni kje parkirati! Ob priliki celodnevne "Tokyo dynamic tour" smo si ogledali Tokyo Tower, ki je po višini tretji na svetu. Prvi po višini je v Toronto-Canada, drugi je v Moskvi, tretji v Toky-ju in četrti je pa Eiffel Tower v Parizu. Nato smo nadaljevali turo, ob lepem vremenu, in si ogledali še en tempelj, olimpijski stadion in pa televizijsko postajo, eno izmed mnogih v Toky-ju, N.H.K. — Nippon Hoso Kyokai ali Japan Broadcasting Corporation. Po ogledu te T.V. postaje je vsakdo izmed nas dobil spominsko knjižico v angleščini o delovanju postaje. Zanimiv je bil tudi ogled umetnega gojenja perlov, katerega je izumil Japonec Mikimoto. Ob enem izmed prostih dnevvov sem si pa ogledal največji hotel v Aziji, ki je nedaleč od našega hotela. "New Hotel Otani" ima s a m o 2.100 sob! Hitro sem se z dvigalom povzpapel do 40. nadstropja in iz okna prazne restavracije, bilo je ob 9h dopoldne, filmal okolico hotela in cestni promet. Zanimal sem se in zvedel da imajo v Toky-ju poleg univerz še nad sto "college-ov", v katere sprejemajo s a m o najboljše študente iz gimnazij! Taki odlični učni sistem mora biti vsakemu narodu samo v korist! Nato sem odšel na ogled novega dela glavnega kolodvora. Kakšen promet! Pod

postajo je pa na stotine, da cele ulice, trgovin in restavracij. Vse so bolj miniaturne. V eni izmed teh sem tudi večerjal in nato odšel nazaj v hotel. V vsaki sobi smo imeli barvni T.V. sprejemnik. To so mojstri za barvne harmonije! Kako se vse te lepe, meh-

ke, žive in privlačne barve prelivajo ena v drugo! Pravi užitek je bilo gledati. Nato prijeten tuš in v deželo sanj. Po sedmih dnevih tega obiska pa na letališče in nazaj v naš lepi Sydney!!

Karl Hren

ZADNJE APNENICE NA SLOVENSKEM

Apno je v zgodovini igralo pomembno vlogo. Sprva so ga uporabljali le za gradnjo, v srednjem veku tudi za belež in označevanje kužnih hiš, danes pa še vedno zavzema pomembno mesto v gradbeništvu.

Nekoč tako čislani apnarji so skoraj povsem izumrli, izpodrinili jih je industrijsko pridobivanje tega dragocenega belega prahu ali kame-nja. Le tu in tam so še ostanki apnenic, še bolj redke pa so one, iz katerih se odčasa do časa pokadi gost črn dim. Ena teh apnenic stoji v Sorški dolini blizu vasi Praprotno.

Pred sto in več leti jo je zgradil prav tam, kjer stoji dandanes, France Dolenc, da bi si pripravil apno, ki ga je potreboval za novo hišo.

V hribu nad cesto je nakopal kamenje in se lotil žganja. Nekaj "belega kamenja" mu je ostalo in prodal ga je sosedom. To je bil začetek rodu apnarjev Dolencev — Jelenčevih po domače.

Sedaj koplje v hribu nad cesto in žge apno prapravniki Franča Dolenca — Oton.

Kot sam pravi, in sinovi mu prikimavajo, bo z njegovim odhodom v pokoj za vedno ugasnila tudi peč, v kateri se je skoraj pol hriba nad cesto spremenilo v osnovni gradbeni material — apno. Obiskali smo ga, ko je ravno podiral peč, četr-tič letos, in povedal je:

"Glejte, v tem kamnolomu koplje-mo apnenec že več kot sto let. Moj ded in moj oče sta bila močna kmeta — obrtnika, ki sta zaposlovala po več delavcev — apneničarjev. Danes pa tradicija naše družine tone v pozabo. Ne najdem več ljudi, ki bi hoteli delati ob peči in kamnolomu. Delo je težaško, zaslužek boren. A preden ga prodam, se cela družina, pomagajo mi sinovi in žena, krepko oznoji.

Potem ko mineri razstrele skale v kamnolomu, moramo kamenje zvo-ziti do peči, ga prebrati in obdelati. To je najtežji del opravila. Ko je kamenje obdelano, ga začnem zlagati v peč. Zlaganje je prava umetnost. Z "vrstnaki", to so obdelani kamni, moram brez kakršnekoli opo-re narediti "velb" ali obok, pod katerim potem pet dni in noči gori. Na "velb" nato s traktorjem navozim še ostalo kamenje, 20 kubikov! V kamnolomu se to niti ne pozna, a dela je še in še.

Za kurjenje porabimo približno 100 kubikov polen, ki jih kupim od kmetov.

Iz peči se sprva kadi gost črn dim, ki pačasi postane siv in zadnje dni povsem izgine. Namesto dima se v odprtinah glinaste kupole pojavijo plameni, petelini jim pravimo. To je znak, da se proces v peči bliža koncu. Ko postane kamenje v peči zlatorumeno, je "kuhanje" apna končano. Ali veste, da temperatura v peči doseže 1.200 stopinj Celzija in da se zaradi tega opeka spremeni v gosto tekočo maso, kot med!

Ko je apno "kuhan" in se glinasti plašč kupole nekoliko shladi, ga razbijemo in odpremo tudi kurišče, da se "belo kamenje" hitreje ohladi.

Če potem v nekaj dneh ne pridejo kupci, razpade in zgubi ceno ter kvaliteto.

Največ ga pokupijo soboslikarji, občani, ki si grade hiše, in kmetijske zadrage.

Kot kaže pa so nam apnarjem dnevi šteti. Ljudje vse več kupujejo industrijsko apno v vrečah. Po vojni sem letno "skuhal" 25 peči, lani 6, letos pa je ta četrtina in verjetno zadnja. Kako bo drugo leto, ne vem!

Imam tri sinove. Najstarejši Dane je že na univerzi in čeprav danes pridno meče polena pod "velb", vem, da ga po končanem študiju ne bo blizu. Srednji je v gimnaziji in že razmišlja, kako se bo vpisal na strojno ali elektrofakulteto, najmlajši pa je raje pri živini kot pri peči. Sicer se pa tudi sam vse bolj posvečam kmetovanju in imam dobre kooperantske odnose s kmetijsko zadrugo," je končal svojo pripoved Jelenčev oče.

ZOBOTREBCI

MALE LAŠČE — Neža Levstik, 75-letna kmetica iz Malih Lašč se že od mladih nog ukvarja z domačo obrtjo. Še pred leti so ob večerih, še posebno v zimskih mesecih, skoraj vsi kmetje ročno obdelovali les in bili znani širom po Sloveniji kot imenitni izdelovalci domače robe. Danes pa ta obrt izumira. Suho robo izdelujejo ročno le še starejši ljudje, mlajši pa jo proizvajajo s stroji.

V kuhinji Neže Levstik je prijetno dišalo. Za kosilo si je pripravljala žgance. Kadar utegne, tudi čez dan sede za mizo in rezlja zobotrebce. Na mizo postavi lesen podstavek, nanj da les in s posebnim nožkom, ki mu vaščani Malih Lašč pravijo krivec, rezlja zobotrebce. Pred tem pa gre seveda sama v gozd in naseka leskov les, ki je za zobotrebce najboljši. Doma sežaga lesko na več manjših delov, nato še na manjše in šele potem s pomočjo krivca oblikuje zobotrebec, ki jih potem še suši pri domačem štedilniku. Ko so suhi, jih po štirinajst skupaj zveže v butarico. Za 100 butaric dobi 100 dinarjev. Zobotrebce oddaja kmetijski zadrugi.

Pravi, da zobotrebcev ne rezlja zavoljo denarja, čeprav tudi ta vedno prav pride, ampak predvsem zato, da si z njimi krajša čas. Že dolga leta živi namreč sama.

Sicer pa je kljub visoki starosti še vedno dovolj čila in zdrava, da obdeluje 7 arov zemlje. A čedalje bolj ji je hudo, da mladi ljudje odhajajo v mesta. Zemlja pa ostaja neobdelana. Strah jo je, kdo jo bo nasledil. Nikogar nima, ki bi želel postati gospodar njene zemlje in domačije. Za konec pa je še omenila, da so novi časi sicer prinesli mnogo dobrega, a da ni prav, da se čedalje manj ljudi ukvarja s kmetijstvom, in da pozabljamo na stare običaje, kamor sodi tudi domača obrt.

Hladilniki znamke Pacific iz Velenja

Postavi še danes košček domovini v svoj dom

Ime Gorenje je postalo legenda poslovne uspešnosti in evropske dovršenosti s svojimi gospodinjskimi aparati, ki se uporabljajo širom Evrope in Amerike. V širokem izboru gospodinjskih aparatov je tudi program hladilnikov in zmrzovalnikov, ki jih Gorenje plasira na tem tržišču pod avstralsko znamko Pacific by Gorenje. Enovratni hladilniki so na razpolago v velikosti od 90 — 290 litrov. 250 litrski dvovratni hladilnik je posebnost v disignu in kvaliteti funkcije. Torej, če mislite imeti košček domovine v svojem domu nabavite Pacific by Gorenje — legenda evropske dovršenosti.

Pacific 10
(model H 102 B)

Elegantni dvovratni hladilnik/zmrzovalnik z avtomatskim odtajevanjem v hladilnem prostoru in odlikami kot so: tanke stene s poliuretansko izolacijo, pokritim prostorom za mlečne proizvode, štiriveznim zmrzovalnim prostorom s temperaturo — 24°C in drugimi vrtilinami, predstavlja skupaj s konkurentno ceno idealni kompaktni dvovratni hladilnik.

Pacific 11
(model H 728)

Je družinski 290 litrski hladilnik, ki mu s pritiskom na gumb avtomatično odzimate odvišni led. Vsebuje polnoširinski zmrzovalnik, oddelek za meso, poseben prostor za shranjevanje mlečnih izdelkov, obširen prostor za steklenice in še mnogo drugega. Pacific 11 je velik in med kompaktnimi hladilniki.

Hladilniki in zmrzovalniki znamke Pacific so na prodaj v vseh večjih trgovinah širom Australije z enoletno polno garancijo za hladilni sistem so vključeni v ceni.

Poglejte si še danes svoj bodoči družinski hladilnik pri . . .

PACIFIC
by gorenje
A LEGEND IN EUROPEAN EXCELLENCE

Naši hladilniki so vam na razpolago pri:
NORMAN ROSS — Sydney
WALTONS LTD. — Sydney
BURKE'S BARN — Hobart
STEWARTS WAREHOUSE — Brisbane
GODFREYS PTY. LTD. — Adelaide
PAVLIDIS DISCOUNTS — Melbourne

NAŠA LJUBLJANA

Zanimivo je, da je Ljubljana po deležu starega prebivalstva (nad 65 let) na prvem mestu med jugoslovanskimi mesti, hkrati pa na tretjem mestu po deležu mladine (od 0-14 let). Tudi narodnostna sestava mesta je pestra. Približno 10% prebivalcev našega mesta se je priselilo iz drugih republik, največ je med njimi Srbov in Hrvatov (6%). Po deležu aktivnih prebivalcev je Ljubljana na prvem mestu med jugoslovanskimi mesti, saj je le 36% oseb vzdrževanih. Ženske predstavljajo kar 47% vseh aktivnih prebivalcev. Ob popisu je bilo v Ljubljani več kot 88.000 gospodinjstev. Medtem se je število prav gotovo povečalo za nekaj tisoč gospodinjstev. Ljubljansko gospodinjstvo je imelo v povprečju 2,9 članov, to pa je manj kot slovensko povprečje (3,3).

Zaposlenost

Tako kot narašča število prebivalstva, narašča tudi število zaposlenih. Skupaj z Zagrebom je Ljubljana eno najbolj industrijskih mest, hkrati pa tudi pomembno trgovsko središče.

Konec junija 1974 je bilo v Ljubljani približno 160.000 zaposnenih, od tega 121.000 v gospodarstvu in 39.000 v negospodarstvu (24% vseh zaposlenih). Skoraj vsak četrti je zhpsojen v negospodarstvu.

Vodita industrija in trgovina

Po številu zaposlenih je najmočnejša panoga v Ljubljani industrija, druga pa je trgovina s 27.000 zaposlenimi. Zelo šibki panogi sta v Ljubljani kmetijstvo in gozdarstvo, kar pa je razumljivo, kajti rodovitne obdelovalne zemlje je v Ljubljani čedalje manj, saj se s kmetijsko proizvodnjo ukvarja le 4,5% vseh aktivnih prebivalcev. V občini Vič-Rudnik je delež kmetijskega prebivalstva najvišji in znaša 9,5%.

Pomemben delež v slovenskem gospodarstvu

Ljubljana je v letu 1974 ustvarila za 15,5 milijard din družbenega produkta ter za 13,8 milijard din narodnega dohodka. Delež Ljubljane v narodnem dohodku republike je 24,3%. Ljubljanska industrija je k narodnemu dohodku slovenske industrije prispevala 16,6%; kar 42% narodnega dohodka slovenske trgovine se je ustvarilo v Ljubljani, četrtina gostinskega in turističnega narodnega dohodka, 27% gradbenikega in prav toliko prometnega slovenskega narodnega dohodka se je v letu 1974 ustvarilo v Ljubljani.

Narodni dohodek na prebivalca je znašal leta 1974 v Ljubljani 49,8 milijonov din, kar je za 160 odstotkov več kot v letu 1969.

Kultura

Naše mesto ima 5 rednih in 2 eksperimentalni gledališči, opero z baletnim ansamblom, slovensko filharmonijo, 3 galerije z več razstavnimi prostori, 8 muzejev in prav toliko knjižnic.

Obisk vseh prireditev iz leta v leto pada, televizijski spored vsa-

ko leto zadrži več naših prebivalcev pred malim ekranom. Tudi število knjižnic in število knjig na tisoč prebivalcev vztrajno pada.

Podatki o šolah in vzgojno-varstvenih zavodih v letu 1974-75

Kakor v našem mestu narašča število prebivalstva, tako se povečuje tudi število otrok in mladine, ki obiskujejo vrtce, osnovne, srednje in visoke šole.

V 49 osnovnih šolah je vpisanih 31.000 učencev, od katerih jih je skoraj 6000 v podaljšanem bivanju, medtem ko 90% učencev dobiva malico ali kosilo v šoli.

V 8 ljubljanskih gimnazijah je vpisanih 5851 učencev, v 20 tehniških in drugih strokovnih šolah je bilo v letu 1975-76 vpisanih 7908 dijakov, v 18 šolah za kvalificirane delavce pa 6938 učencev.

Za zdravje vedno več sredstev

V letu 1975 je delovalo na ljubljanskem območju 88 ordinacij splošne medicine in 45 ordinacij medicine dela. V teh ordinacijah in ambulantah je bilo redno zaposlenih 130 zdravnikov. Ti so opravili skupaj 134 tisoč delovnih ur, opravili pa so 749 tisoč pregledov.

Razen zdravnikov je bilo zaposlenih še 134 medicinskih sester in 25 drugih zdravstvenih delavcev. Za zdravstveno varstvo žena je skrbelo 11 dispanzerjev, 4 posvetovalnice, 14 posvetovalnic za kontracepcijo, dve materinski šoli in 2 šoli za naravni porod. Za varstvo šolske mladine so skrbeli v 11 šolskih dispanzerjih, v katerih je bilo zaposlenih 24 zdravnikov, 35 medicinskih sester, 4 otroške sestre, 4 drugi zdravstveni delavci in 51 zobnih terapevtov.

Za predšolske otroke pa je skrbelo 10 dispanzerjev in 9 posvetovalnic, v katerih je bilo zaposlenih 45 zdravnikov. V posvetovalnicah je bilo v letu 1975 opravljenih 46.500 pregledov, v ambulantah pa 185 tisoč pregledov.

BESEDA PRIJATELJEM

Po decemberski številki bodo "Triglavi" prejeli le še tisti, ki bodo poravnali letno naročnino ter finančni člani kluba Triglav v Sydney, Planice v Melbourne, Jadrana v Melbourne in Karantanije v Canberri. Tajnike imenovanih društev prosimo da nam čimprej pošljejo dopolnjene naslove svojega članstva. Letna naročnina znaša \$3.50.

PROSIMO VSE DOPISNIKE, da nam pošljejo snov za decembersko številko "Triglava" vsaj do konca meseca novembra.

Uredništvo.

"TRIGLAV" is published by
TRIGLAV CLUB LIMITED
Lot 19 A Bibby's Rd., St. Johns Park,
N.S.W., 2176.

This issue has been edited by:
J. ČUJEŠ, 44 Ryrie Rd.,
Clemton Park, N.S.W., 2206.

Printed by Mintis Pty. Ltd.
Burwood Rd., BELMORE, N.S.W.